QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!

"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

Azərbaycan - Bəə: strateji tərəfdaşıq və etibarlı dostuq!

Bu il buraxılış imtahanları necə olacaq?

Yol verək, yer göstərək: unudulmağa qoymayaq!

"Paşinyanı sabit və sakit olmayan bir il gözləyir"

Fransaya Əlcəzairdən əks-zərbə

Burun əməliyyatı və ÖLÜM RİSKİ

Bəşəriyyətin ağciyərlərinə terrorun 2-ci seriyası: Plandemiya baş verəcəkmi?

4 yanvar 2025-ci il

zərbaycan Prezidenti Cənab İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə həyata keçirilən müasir dövrün tələbinə uyğun siyasi islahatlar, icra edilən iqtisadi proqram və sərəncamlar ölkəmizin nüfuzunun sərhədlərini genişləndirib. Müstəqil Azərbaycan özünün qonşusu olan və olmayan dövlətlərlə müxtəlif sahələrdə həm ikitərəfli, həm də çoxtərəfli əsasda qarşılıqlı faydalı münasibətlərini inkişaf etdirir.

Azərbaycanın Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə də ikitərəfli və çoxtərəfli əməkdaşlığın inkişafı ölkəmizin xarici siyasətinin əsas istiqamətlərindəndir. Ölkələrimiz arasında siyasi əlaqələr yüksək səviyyədədir və ikitərəfli münasibətlər dostluq, əməkdaşlıq və strateji tərəfdaşlıq əsasında inkişaf edir. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyanın dəvəti ilə yanvarın 13-də Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə işgüzar səfəri əlbəttə ki, dostluq və etibarlı tərəfdaşlıq münasibətlərindən qaynaqlanır.

Səfər çərçivəsində Əbu-Dabidə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti Şeyx Məhəmməd bin Zayed Al Nəhyan ilə görüşü olub. Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidenti 2024-cü ildə Azərbaycana rəsmi və COP29 ilə bağlı səfərlərini, bu səfərlər çərçivəsində dövlətimizin başçısı ilə keçirdiyi görüşləri və aparılmış müzakirələri məmnunluqla xatırladı.

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Prezidentinin COP29-da iştirakını bir daha yüksək qiymətləndirən dövlətimizin başçısı qeyd etdi ki, bu mühüm beynəlxalq tədbirin uğurla başa çatdırılmasında Azərbaycanın Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə əməkdaşlığı və bu ölkənin konsepsiyası da öz rolunu oynayıb.

Dövlət başçıları münasibətlərimizin strateji tərəfdaşlıq xarakteri daşıdığını deyərək, Azərbaycan ilə BƏƏ arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin mövcud olduğunu vurğuladılar. Hazırda ölkələrimizdə sabitliyin və əmin-amanlığın hökm sürdüyü qeyd olundu.

Siyasi münasibətlərimizin mükəmməl səviyyədə olduğunu deyən Prezident İlham Əliyev iqtisadi-ticari əlaqələrin genişləndiyini qeyd etdi, Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin Azərbaycanın bərpaolunan enerji sahəsinə qoyduğu investisiyaların da dostluğumuzun və tərəfdaşlığımızın nümunəsi olduğunu vurğuladı. Həmçinin ölkələrimizin ənənəvi enerji sahəsində yaxından əməkdaşlıq etdiyi qeyd olundu.

Söhbət zamanı ikitərəfli, regional, qlobal, həmçinin qarşılıqlı maraq doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

Ərəb ölkələri də mütəmadi olaraq Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə öz dəstəyini ifadə edib. Eyni zamanda, Ərəb Dövlətləri Liqasının bütün

Azərbaycan - Bəə: strateji tərəfdaşıq və etibarlı dostuq!

Prezident İlham Əliyev: "Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycan arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələri uğurla inkişaf etməkdə davam edəcək"

üzvləri Azərbaycanın hazırda sədrlik etdiyi Qoşulmama Hərəkatının (QH) da üzvləridir. İslamofobiya meyillərinə qəti şəkildə qarşı çıxan Azərbaycan 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında başladılan "Bakı Prosesi" sayəsində müsəlman ölkələri ilə Avropa dövlətlərinin nümayəndələrini bir araya gətirməklə mədəniyyətləra-

rası dialoqun dünya miqyasında təbliğinə güclü təkan verib. Məhz bu proses çərçivəsində Azərbaycan tərəfindən Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq forumları təşkil edilir.

ƏRƏB DÜNYASI İLƏ TARİXİ-MƏDƏNİ BAĞLILIĞI YARADAN SƏNƏDLƏR

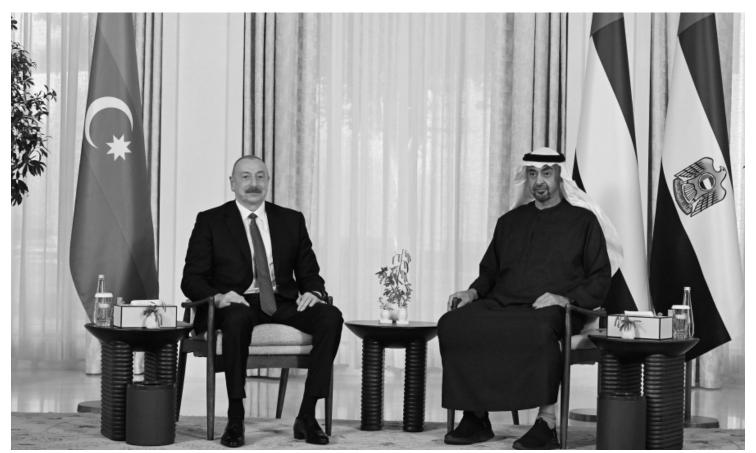
Müstəqil dövlət kimi Azərbaycanın dünya dövlətləri, təşkilatları ilə əməkdaşlığı və dostluq münasibətləri dövlətlər arasında garşılıglı anlaşmanın gurulmasına və davamlı olmasına təsirini göstərir. Mövcud münasibətlər çoxşaxəli, qarşılıqlı maraq əsasında qurulub, əməkdaşlıq əlaqələrinin inkişafına üstünlük verilib. Ölkələr arasında bu günə qədər imzalanmış sənədlər əməkdaşlıq üçün yeni imkanlar açıb. Son illərdə ölkəmiz etibarlı tərəfdaşa çevrilərək, beynəlxalq aləmdə nüfuzu yüksəlib. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yürütdüyü uğurlu xarici sivasət nəticəsində Avropa ölkələri. Türk dünyası ilə yanaşı, ərəb dövlətləri ilə münasibətlər yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Ötən tarixi dövrə nəzər salsaq görərik ki, Azərbaycanın ərəb dünyası ilə tarixi-mədəni bağlılığı yaradan sənədlər mövcuddur. Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra ölkələrimiz arasında diplomatik əlaqələr yaradılıb. İki ölkə arasında səfirlik səviyyəsində rəsmi münasibətlər qurulub. Belə ki, Azərbaycanın 1997-ci il tarixli Qanunu ilə Azərbaycan Respublikasının Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində Səfirliyi təsis edilib. Həmin səfirlik 2001-ci il 16 iyun tarixindən etibarən BƏƏ-nin paytaxtı Əbu-Dabi şəhərində fəaliyyət göstərir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev İslam dünyası, ərəb ölkələri ilə əlaqələrə də həmişə xüsusi diqqət yetirib. Ümummilli Liderin əsasını qoyduğu bu əlaqələr indi uğurla davam etdirilərək yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. 2006-cı il noyabrın 20-21-də Prezident İlham Əliyevin Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinə rəsmi səfəri iki ölkə arasında əlaqələrin inkişafına təkan verib.

Ardı Səh. 3

Azərbaycan - Bəə: strateji tərəfdaşıq və etibarlı dostuq!

Əvvəli-Səh-2

Səfəri çərçivəsində iki ölkə arasında iqtisadi, ticari və texniki əməkdaşlıq, qəlirlə rə və əmlaka görə vergilərə münasibətdə ikigat vergitutmanın aradan galdırılması, investisiyaların təşviqi və qarşılıqlı qorunması, səhivvə və tibb elmi, hərbi əməkdaslıq, həmçinin ali təhsil sahələrində əməkdaşlıq haqqında sazişlər bağlanıb. Bundan basqa 14 mart 2012-ci il tarixində Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı ilə Dubay şəhərində Baş Konsulluq təsis edilib. 2005-ci ildə Azərbaycan ilə Ərəb Dövlətləri Ligası arasında Anlaşma Memorandumu imzalanması, 2007-ci İldə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Misir Ərəb Respublikasına rəsmi səfəri və s. bu ikitərəfli əməkdaşlığın inkişafına öz töhfəsini verir. Mövcud əlaqələr mövcud münasibətlərin davamlığını, strateji əhəmiyyət kəsb etdiyini göstərir.

XƏZƏR REGİONUNDA VƏ MDB MƏKANINDA ƏN BÖYÜK GÜNƏŞ ELEKTRİK STANSİYASI

Son iller ölkelerimiz arasında iqtisadiyyat, o cümleden energetika sahesində əlaqələr dinamik inkişafdadır. 2017-ci ildən beri Dubay şəherində ölkəmizin ticarət nümayəndəliyi, 2019-cu ildən isə yerli məhsullarımızın BƏƏ və Körfəz ölkələrində satışını təşkil etmək və "Made in Azerbaijan" brendinin BƏƏ bazarında daha çox tanıtmaq üçün "Azərbaycan Ticarət Evi" fəaliyyət göstərir. Hazırda Azərbaycanda BƏƏ investisiyalı 350-dən çox kommersiya qurumu qeydiyyatdadır.

Vurğulayaq ki, 2021-ci il aprelin 6-da Azərbaycanın Energetika Nazirliyi, "AzərEnerji" ASC və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında

investisiya, enerji alqı-satqısı və ötürücü şəbəkəyə qoşulma ilə bağlı müqavilələr imzalanıb. Stansiyanın təməlgoyma mərasimi isə 2022-ci il martın 15-də "Gülüstan" sarayında Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə qoyulub. Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyası Xəzər regionunda və MDB məkanında ən böyük günəş elektrik stansiyasıdır. Stansiya 262 milyon ABŞ dolları dəyərində xarici sərmayə hesabına tikilib. Ölkəmizdə xarici investisiya cəlb edilməklə reallaşdırılan sənaye miqyaslı ilk günəş elektrik stansiyasıdır. Qaradağ Günəş Elektrik Stansiyasının rəsmi açılış mərasimində Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışında bunu əlamətdar nailiyyət kimi dəyərləndirib. "Mən Azərbaycanın inkisafına verdiyi bu möhtəsəm töhfəyə, həmcinin yaşıl enerjiyə keçidlə bağlı ölkəmizə sadigliyinə görə "Masdar"ı, onun rəhbərliyini təbrik etmək istərdim... Bu, tərəfdaşlığımızın və dostluğumuzun yaxşı nümunəsidir, eləcə də hər iki ölkənin bugünkü mərasimə böyük əhəmiyyət verdiyini nümayiş etdirir. Birincisi, ona görə ki, artıq göstərildiyi kimi, bu, regionda ən böyük günəş elektrik stansiyasıdır və ikincisi, ona görə ki, artıq qeyd etdiyim kimi, bu, sadəcə, başlanğıcdır", -deyə Prezident bildirib.

Zəngin neft-qaz potensialı ilə Avropanın enerji təhlükəsizliyində mühüm rol oynayan Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin uza-qgörən siyasəti nəticəsində bu sahədə imkanlarını daha da şaxələndirir və elektrik enerjisi, əsasən, yaşıl enerjinin önəmli təchizatçısına çevrilməyi planlaşdırır.

İKİ ÖLKƏ ARASINDA MÜNASİBƏTLƏR-DƏ STRATEJİ TƏRƏFDASLIO

Müasir dövrümüzdə dünyaya açıq olan Azərbaycan nəinki öz enerji tələbatlarını təmin edir, eləcə də xam nefti, neft məhsullarını, təbii qazı, neft-kimya məhsullarını və elektrik enerjisini ixrac edir. Azərbaycan Cənub Qaz Dəhlizi mega enerji layihəsini öz tərəfdaşları ilə birgə başa çatdırıb. Bu layihə Azərbaycandan Cənubi Avropaya gedən inteqrasiya edilmiş boru kəmərləri sistemini qurub ki, həmin boru kəmərinin uzunluğu isə 3500 kilometrə malikdir. Birləşmiş Azərbaycan ilə Əmirliklərinin siyasi, iqtisadi, təhlükəsizlik və digər sahələrdə sıx əməkdaşlıq həyata keçirir. Bu əlaqələrin daha da genişləndirilməsində mühüm əhəmiyyət kəsb edir. "Bizim böyük planlarımız var və əminəm ki, Birləsmis Ərəb Əmirlikləri ilə Azərbaycan arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələri uğurla inkişaf etməkdə davam edəcək. Əminəm ki, daha çox layihələr olacaq... Mən Azərbaycana etibar edən, bərpaolunan enerjiyə böyük həcmdə investisiya yatırmağı qərar verən və Azərbaycanın yaşıl gündəliklə bağlı hədəflərə çatmasına imkan yaradacaq şirkət olan "Masdar"a xüsusi minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Bugünkü layihə gələcəkdə həyata keçiriləcək çoxsaylı layihələrin birincisidir" - deyən Prezident bildirib ki, biz mərhələlərlə 10 qiqavata qədər bərpaolunan enerji istehsal etmək üçün birgə işləməyi planlaşdırırıq və bu, regionun enerji inkişafında tam bir inqilab olacaq, çünki Azərbaycan dünyada ilk dəfə XIX əsrin ortalarında neftin istehsal olunduğu ölkədir.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin iştirakı ilə Azərbaycan Hökuməti ilə Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Masdar" şirkəti arasında sənədlərin imzalanması əlaqələrin davamlığına əsaslanır. Belə ki, "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company - Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Neftçala rayonunun Bankə qəsəbəsində Günəş Elektrik Stansiyası layihəsi ilə bağlı İnvestisiya müqaviləsi", "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company – Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Biləsuvar ravonunda Günəş Elektrik Stansiyası layihəsi ilə bağlı İnvestisiya müqaviləsi" və "Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə "Abu Dhabi Future Energy Company -Masdar" şirkəti arasında Azərbaycan Respublikasının Abşeron-Qaradağ rayonun da quruda külək enerjisi layihəsi ilə bağlı İnvestisiya müqaviləsi" imzalanıbdır.

İki ölkə arasında münasibətlər bir çox sahədə stratrji əhəmiyyət daşıyır. Bu gün Azərbaycan nəinki öz enerji tələbatlarını təmin edir, o cümlədən xam nefti, neft məhsullarını, təbii qazı, neft-kimya məhsullarını və elektrik enerjisini ixrac edir. "Masdar" ilə aparılan əməkdaşlıq Azərbaycanı yaşıl enerjinin çox mühüm ixrac mənbəyinə çevirəcəkdir.

Son illər Azərbaycanla BƏƏ arasında hərtərəfli əlaqələrin genişlənməsi, xüsusilə də nəhəng enerji layihələrinin reallaşdırılması münasibətləri yeni mərhələyə çıxarıb. Bu əlaqələr münasibətlərin daha yüksək səviyəyə qaldırılmasına öz töhfəsini verir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

"Prezidentin müsahihasinda

müsahibəsindəki bütün məqamlar əhəmiyyətlidir"

"Prezident İlham Əliyevin müsahibəsi Azərbaycanımızın gələcəyi ilə bağlı böyük bir yolun xəritəsi idi". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Gələcək Azərbaycan Partiyasının sədri Ağasif Şakiroğlu deyib. Onun sözlərinə görə, Prezident İlham Əliyev müsahibəsində keçən il iqtisadiyyatının Azərbaycan inkişaf etdiyini, icmal büdcənin 48 milyardi ötdüyünü bildirib: "Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan tarixində bundan böyük büdcə göstəricisi olma-

Cənab prezident yerli telekanllara ənənəvi müsahibəsində bir çox maraqlı məqamlara toxundu. Bu həm də Azərbaycanın keçmişini, bu gününü və gələcəyini özündə əks etdirən vacib tezislər kimi qeyd edilməlidir. 2020-ci ildəki qələbəmiz və antiterror əməliyyatı ilə ölkəmiz suverenliyini tam bərpa etməklə dünyada unikal dövlət

olmağımızım və inkişaf etməyimizi faktlar rəqəmlərlə əsaslandırdı. Həmin fikirlərdən biri də ölkə iqtisadiyyatının inkişaf tempi ilə bağlı oldu ki, cənab prezident icmal büdcənin 48 milyardı ötdüyünü göstərməklə dünyada unikal hal olduğunu dilə gətirdi. Hazırkı büdcəmiz ölkə tarixində ən bövük büdcə hesab olunur. Bu həm də zəfər, uğur büdcəsidir. Büdcədə həm hərbi. həm sosial iqtisadiyyatın şaxələndirilməsi, ixrac-idxal spektorunda uğurlar qeyd edildi.Təbii olaraq ölkədə yerli sahibkarlığın inkişafı üçün dövlət dəstək alətlərinin qeyd

edilməsi və təbii olaraq ölkə iqtisadiyyatının tempini özünsə əks etdirir. Cənab Prezident qeyd etdi ki, dövlətin büdcəsi onun inkişafını özündə əks etdirir və 2025-ci ilin icmal büdcəsi bu il də Azərbaycanın inkişafını özündə əks etdirir. Qazanılmış uğurlar 2025-ci ildə də davam edəcək.

Büdcənin neftdən asılılıq tempi də azalmaqdadır. Bu da iqtisadiyyatın qeyri-neft sektorundakı inkişafının göstəricidir. Əsasən də ölkəmizdə siyasi mühitin stabilliyi,əminamanlığın bərqərar olması əsas rollardan birini oynayır. Cənab İlham Əliyev ölkəmizin inkişaf sahələrinə nəzər yetirərək bu sahədə iqtisadiyyatımızın inkişafı ilə bağlı islahatları və planları konkret faktlarla qeyd etdi.

Eyni zamanda Prezident müsahibəsində Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı Ermənistanın mövqeyini qeyd etdi və vurğuladı ki, Zəngəzur dəhlizi açılmalıdır. Artıq bu, Ermənistan tərəfinə də bir siqnaldır və düşünürük ki, Ermənistan bu məsələlər barəsində çox diqqətlə düşünməlidir.

Hesab edirəm ki, Ermənistanın indiki situasiyada sülh müqaviləsi-

nin imzalanması yolundakı göstərdiyi qeyri-adekvat siyasətidir. Ermənistan hakimiyyəti bu məsələdə də çox qətiyyətli addımlar atmalıdır. Azərbaycan sülh istəyir, lakin Ermənistan sülh istəmirsə, o zaman o sülh bizə də lazım devil. Biz müstəqilliyimizi bərpa etmişik. Bu gün biz qürurlu xalqıq, sürətlə inkişaf edirik. Cənab Prezident qətiyyətlə vurğuladı Ermənistanın belə qeyri-adekvat münasibətlərinə bizim səbrimizin çox olmadığını onlar yaxşı bilir. Erməni cəmiyyəti bunu artıq çox ciddi signal kimi qəbul edir. Cənab Prezidentin bir fikri də hazırda hələ də erməni teleqram kanallarında sürətlə yayılmaqdadır və ermənilər bunun kimin tərəfindən edildiyinin fərqindədirlər. Cənab Prezident qeyd etdi Ermənistanda faşizmin kökü kəsilməli, məhv edilməlidir və bunu Ermənistan özü etməlidir. Ermənistan bunu etməsə, biz edəcəyik. Yəni bu da bugünkü Ermənistan siyasi hakimiyyətinə bir sinqaldır. Radikal, faşist ideologiya daşıyıcıları mütləq məhv edilməlidir. XXI əsrdə bu ideologiyanı daşıyanlara yer olmamalıdır. Bu məsələdə də Prezidentimiz Ermənistana mühüm mesajlar çatdırdı".

Prezidentin müsahibəsindəki bütün məqamlar Azərbayacanın dünəni, bu günü və gələcəyi üçün olduqca əhəmiyyətlidir. Hesab edirəm ki, buna sıradan müsahibə kimi yanaşmaq böyük səhv olardı. Müsahibə Azərbaycanımıza qarşı olan bir sıra dünya dövlətlərinə, dünya liderlərinə diplomatik ultimatum idi".

Ayşən Vəli

"Ermənistan Azərbaycanla sülh danışıqların aparıldığını israrla bildirib, sülh sazişini imzalamaq iddiasında olduğunu deyir. Hətta səhv etmirəmsə, Azərbaycan tərəfinə 12 bəndlik təkliflər paketi təqdim edib. Bununla yanaşı olaraq Ermənistan silahlanır, sərhəd bölgəsində hərbi istehkamlar insa edir, Rusiya ilə İqtisadi Əməkdaşlıq Şurasında iqtisadi əlaqələrini inkişaf etdirir. Bu əlaqələrdə kosmik artım müşahidə olunur. 2023-cü ildə 8 mlrd, 2024cü ildə 14 mlrd dollarlıq bir ticarət dövriyyəsi var. Amma digər tərəfdən də Avropa İttifaqı ilə əlaqələri dərinləşdirməyə və üzv olmağa cəhd göstərir". Bu sözləri hüquqşünas, siyasətçi Əli Mustafa SİA-ya açıqlamasında deyib.

"Paşinyanı sabit və sakit olmayan bir il gözləyir"

Siyasətçinin sözlərinə görə, bunlar ziddiyətli və paradoksal hallar olduğuna görə Ermənistan üçün müəyyən risklər, kotaklizmlər vəd edir: "Eyni zamanda Ermənistan ABŞ və Avropa ilə yaxın əməkdaşlıq edib daha çox ora integrasiya olunmağa və

Azərbaycan-Ermənistan sərhədlərində Avropa İttifaqının müşahidəçilərini saxlamağa çalışır. Lakin digər tərəfdən də bütün bunlara garsı olan İranla əməkdaşlıq içərisindədir. Bunların hamısını uzlaşdırmaq olduqca çətindir. Bir formada sanki erməni diplomatiyası bunları reallaşdırmaq üçün özünü zorlayır, həmçinin Ermənistan 2025ci il dəyişiklikləri üçün çox ciddi risklər vəd edir. Azərbaycanla münasibətləri

tenzimlemek isteyir, lakin Naxçıvana yol vermir, Zengezur dehlizinin açılmasına razı deyil. Türkiye ile münasibetleri nizama salmağa çalışır, amma eyni zamanda bölgede Azerbaycan-Türkiye münasibetlerinden, Türkiyenin buradakı nüfuzunun artmasından endişelidir. Əlbetde bir terefden silahlanmaq, diger terefden Azerbaycanla yaxınlığa cehd etmek, Avropa İttifaqı ile emek-

daşlıq, həm də Rusiya ilə iqtisadi əlaqələri inkişaf etdirmək, yəni bütün bunlar hamısı sonda bölgədə və Ermənistanda toqquşan maraqların müəyyən nəticələrə gətirib çıxarmasını şərtləndirəcək. Konkret olaraq Zəngəzurla bağlı məsələdə bizim maraqlarımızı təmin etməyəcəksə, o zaman biz başqa addımlar atmalı olacayıq. Qərbi Azərbaycanlıların Ermənistana qayıtmasına imkan verməyəcəksə təbii ki biz məmnun

olmayacıq. Avropa İttifaqının müşahidəçilərini Ermənistan ərazisində saxlayacaqsa əlbətdə İranla da münasibətlər gərginləşəcak"

Bununla yanaşı ekspert sözlərində Avropa İttifaqına doğru sürətli inteqrasiya, yəni onun üzvü olma çabaları onun Rusiya ilə də münasibətlərində gərginliklər yaradacağını vurğulayıb: "Düşünürəm ki, bütün bunların hamısı Paşinyan üçün sərt ilin olacağını vəd edir, onun nüfuzu Ermənistanda sürətlə azalır. Bu da sonunda Ermənistanda hakimiyyət boşluğu yarada bilər. Əlbətdə hakimiyyətin dəyişməyində, devrilməyində Rusiya da maraglıdır. Amma Qərb ölkələri Paşinyanı qorumağa çalışır, eyni zamanda bunlarla yanaşı Ermənistanın daxilində müəyyən gərginliklər müşahidə edəcəyik. Xüsusilə 2026-cı ildə gözlənilən seçkilər öncəsi onun rəqibləri də güclənməvə və Paşinyanın nüfuzunu sarsıtmağa çalışacaqlar. Ermənistanda baş verəcək böyük hadisələri, katoklizmlərin əhəmiyyətli bir hissəsi Tramp Adminstrasiyasının bölgə və Ermenistan baresinde siyaseti ile bağlı olacaq. Tramp prezidentliyindəki ABŞ Ermənistana nələri vəd edəcək, Rusiya və İrandan gorumağa çalışacaq ya yox, ümumiyyətlə Ermənistanın hansı addımlar atacağı olduqca gərgin bir il vəd edir. Ermənistan bu il risklərlə, süprizlərlə üz-üzə gələcək. Hər halda dünyada olan qütbləşmə məsələsi dərinləşdikcə Ermənistanında bölgədəki tədirgənliyi artacaq. Artıq yeni cox gütblü dünvada bölgə dövlətləri ilə bir yerdə olmaq məcburiyyətində olacaq. Bu baxımdan onun Avropa İttifaqı, ABŞ və Rusiya ilə təmasları, bölgədəki digər güclərin geometrik maraqları ilə toqquşması nəticəsində Ermənistan ücün sadə bir il olmayacaq. Həm regional, həm də daxili siyasət baxımından Paşinyanı sabit və sakit olmayan bir il gözləyir".

Xeyrənsə Piriyeva

SOS: yanğınlar ekosistemi məhv edir!

Dünyanın quru ərazisinin üçdə birini əhatə edən və canlı aləmin yarıdan çoxuna ev olan meşələr dünya ekosisteminin ən vacib qollarından biri hesab olunur. Quruda yaşayan canlıların 80%-nin sağ qalması neşələrdən asılıdır. Meşələrin məhvinə görə sayı azalan heyvanların ölümü ekosistemdə böyük bir boşluq yaratmaq deməkdir. Növünə, yaşına və iqliminə görə bəzi istisnalar olsa da, orta hesabla bir ağac bir gündə 10-12 insanın ehtiyacı olan qədər oksigeni istehsal edir. Yəni adəcə bir ağac kəsilsə, 10-12 adam 1 günlük oksigen ehtiyatını itirir.

Başqa sözlə,1 ağac insan ömrünün bir günü deməkdir. Üstəlik, meşələr təxminən 1,6 milyard insan üçün qazanc mənbəyidir.

Yanğınlar meşələrin mövcudluğu üçün ən böyük təhlükədir. Xüsusilə yay aylarında helikopter, çox sayda texnika və təxminən 370-ə yaxın canlı güvvə cəlb edildi. İzmirdəki yanğınların söndürülməsində isə 3 təyyarə, 15 helikopter, çox sayda texnika və canlı qüvvə iştirak edirdi. Ölkənin Manisa

Rəhbərliyi (AFAD) sədri Okay Memiş, ilkin müşahidələrə görə, avqustun 15-də başlayan meşə yanğınlarında İzmir, Manisa və Aydında ümumilikdə 142 binanın zərər çəkdiyini bildirib. Bunlardan 11-i dağılıb, 92-si ağır, 32-si isə yüngül zədələnib. Okay Memiş meşə yanğınlarından zərər çəkmiş vətəndaşlara ən böyük təsəllinin yanğınlarda can itkisinin olmaması olduğunu bildirib. Ölkə üzrə ümumilikdə 4700 vətəndas mesə vanğınlarından zərər cəkmiş yaşayış məntəqələrindən təhlükəsiz ərazilərə təxliyə edilib.

İzmir valisi Süleyman Elban avqustun 17-də Menderes mahalının Şaşal rayonundakı mesəlik ərazidə baslayan yanğının lar səmanın hislə örtülməsinə və Günəşin önünün bağlanmasına səbəb olur. Yanğınlar zamanı milyonlarla canlı məhv olur, dünyanın canlı orqanizm balansı pozulur. Yanğınlar həmçinin kənd təsərrüfatı ərazilərində məhsuldarlığa təsir edir, bunun da nəticəsində dünya miqyasında qıtlıq baş

Meşədə təhlükəsizlik tədbirləri görülmədən yandırılan və söndürülməmiş ocaq, meşəyə atılan kibrit və ya söndürülməmiş siqaret kötüyü, günəş şüasının qızdıraraq otları yandıracaq qədər istitdiyi şüşələr böyük yanğınlara səbəb ola bilər. Bir meşənin yanması orada yaşayan minlərlə canlının tələf olması, atmosferin cirklənməsi,

təbii və ya insan faktorları nəticəsində baş verən yanğınlar yüz illər boyu böyüyən ağacların qəfil məhvinə, təbii tarazlığın pozulmasına, meşədə canlı növlərinin və təbii yaşayış yerlərinin nəsli kəsilməsinə, torpaqda üzvi maddələrin itirilməsinə səbəb olur. Meşə yanğınları adətən hiss olunmadan başlayır, sürətlə yayılır, bütün meşəni məhv edir. Yanğınlar ildırım çaxması, vulkan püskürməsi və yüksək temperatur kimi səbəblərdən, həmçinin səhlənkarlıq, ehtiyatsızlıq və qəsdən baş verir.

Son bir neçə ildir ki, Türkiyədə meşə yanğınları tez-tez təkrarlanır. Son yanğın isə 5 gün öncə baş verdi. İzmir, Aydın, Bolu, Manisa, Karabük və Uşak vilayətlərində ciddi meşə yanğınları qeydə alındı. Ölkənin bütün qurumlarının aidiyyəti orqanları hadisə bölgələrinə təxliyə edildi. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, Azərbaycanın Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Aviasiya dəstəsinin "BE-200ÇS" tipli amfibiya təyvarəsi də ən siddətli yanğınların baş verdiyi bölgələrdən olan İzmirdə söndürmə işlərinə dəstək məqsədilə Türkiyəyə göndərildi.

Təkcə Aydındakı yanğın vilayətin cənub və şimal hissələrində təxminən doqquz kilometrlik xətt üzrə yanğın baş verdi, buradakı yanğınların söndürülməsinə 7 təyyarə, 15

vilayətində 7 helikopter fəaliyyət göstərirdi. Bolu vilayətində də vəziyyət eynidir. Sıx meşəlik ərazidə başlayan yanğının söndürülməsinə Bolu ilə yanaşı, ətraf vilayətlərdən də hava vasitələri cəlb olunub. Bölgədə 12 helikopter, çox sayda yanğınsöndürən avtomobil və 1500-ə yaxın canlı qüvvənin iştirakı ilə alovla mübarizə fasiləsiz davam edirdi. Çankırının Ilgaz rayonunda meşə yanğını qurudan və havadan gələn qrupların müdaxiləsi ilə nəzarətə götürülüb. Yanğın zamanı 44 hektar əraziyə ziyan dəydiyi bildirilib.

Meşə yanğınları ilə bağlı son vəziyyəti şərh edən Kənd Təsərrüfatı və Meşə İbrahim Yumaklı Izmir Menderesdəki yanğının qismən nəzarət altına alındığını açıqlayıb. Rəyasət Heyətinin Rabitə Müdirliyi son 4 gündə mesə və kənd verlərində bas verən 306 yanğına müdaxilə edildiyini, 304 yanğının söndürüldüyünü bildirir. Prezidentin sosial media hesabından edilən açıqlamada, "Son 4 gündə meşələrdə və çöllərdə baş verən 306 vanğına mesə gəhrəmanları müdaxilə etdi. Meşə yanğınlarına nəzarət etmək üçün qruplar havadan və qurudan müdaxilə edərək 304 yanğını söndürdü", deyə qeyd edilir.

Fövgəladə Hallar və Fövgəladə Hallar

elektrik nagilinin gırılması nəticəsində yaranan qığılcım və qısaqapanmadan qaynaqlandığını bildirib. Bayındır rayonunda, Ödəmişdə baş verən yanğının səbəbinin təmir işləri ilə əlaqələndirirlər, Tiredə isə öz həyətlərində piknik edərkən diqqətsizlikdən yanğına səbəb olanlar barədə məlumatlar var. Ölkə üzrə yanğınlarla bağlı yeddi nəfər saxlanılıb, onlardan ikisi həbs edilib. Məhkəməyə həbs olunanlar var, hələ də prokurorluqda olan və məhkəməni gözləyənlər var.

Meşələr dünyanın ağciyərləridir, çünki canlıların yaşaması üçün lazım olan oksigenin böyük hissəsini təmin edir. Meşələr bitki və heyvanlar üçün təbii su mənbəyidir. Həmçinin meşələr bitki örtüyündə və torpagda böyük migdarda karbon saxlayır ki, bu proses de iqlime müsbet tesir ederək qlobal istiləşmənin qarşısını alır. Su buxarını kondensasiya edərək yağışın yağmasına səbəb olur. Meşələr vəhşi təbiəti qoruyur və heyvanların sağ qalmasını təmin edir. Bundan əlavə, meşələr daşqınların, sürüşmələrin, uçqun təhlükələrinin, həmcinin səhralaşmanın və havanın çirklənməsinin qarşısını alır.

Ümumiyyətlə, tək Türkiyədə deyil, son illər dünyanın müxtəlif ərazilərindəki meşələrdə böyük yanğınlar baş verir. Bu yanğındolayısı ilə insanlara təhlükədir.

Türkiyədə bir neçə il öncə də böyük yanğın baş vermişdi. Antalyanın Manavqat bölgəsində 2021-ci ildə başlayan meşə yanğınları Türkiyənin bir çox şəhərlərinə yayıldı. Əksəriyyəti Aralıq dənizi, Egey, Mərmərə, Qara dəniz və Anadolu bölgələrində- ümumilikdə 53 vilayətdə baş verən 299 meşə yanğınında 8 nəfər həyatını itirdi, 150 min hektardan çox meşə sahəsi yandı, minlərlə heyvan tələf oldu.

Son günlər gündəmdə olan Amerika yanğınları da ekologiyaya ciddi zərər verdi və hələ də verməkdədir. ABŞ Los-Anceles şəhəri tarixində ən böyük meşə yanğınları ilə mübarizə aparır. Ən azı 24 nəfər həyatını itirib, 12 mindən çox ev və iş yeri külə dönüb. 153 min insan təxliyə edilib, 166 min insan təxliyə əmrlərinə hazır olmaq barədə xəbərdarlıq edilib. Yanğınların maliyyə yükü 150 milyard dollar civarındadır. Yanvarın 7də axşam saatlarında Los-Ancelesin müxtəlif yerlərində başlayan və güclü külək səbəbindən sürətlə yayılan yanğınlar indiyədək 37 min hektardan çox ərazini yandırıb. Fəlakətin eko-zərərləri barədə hələ dəqiq hesablamalar aparılmasa da, yanğınların təbiətə böyük ölçüdə zərər verməsi istisna edilmir.

Lalə Mehralı

Yol verək, yer göstərək: unudulmağa qoymayaq!

II YAZI

20-30 il əvvəl ilə müqayisədə unutduğumuz bir çox adətlərimiz var. Onlardan biri də özümüzdən yaşca böyük olan insanlara yol və yer verməkdir. Hansı ki, vaxtilə bu kimi hallar demək olar ki, qətiyyən müşahidə olunmurdu cəmiyyətdə. Kiçiyin kiçik yeri

vardı, böyüyün böyük yeri. Harada olmasından asılı olmayaraq yaşca kisik olanlar böyüyə yol verir, ayağa qalxıb yer göstərirdi. Bu, bizim çoxəsrlik milli-mənəvi dəyərlərimizin bir parçasına çevrilmişdi. Həqiqətən də təqdirolunası hal, hörmətin, insanların bir-birinə olan nəvazişinin, cəmiyyətin yaşlı üzvlərinə vasca kiçik olanların sayğısının göstəricisi idi.

Lakin zaman ötdükcə, əsrlər boyu qoruduğumuz bu kimi adətlərimiz artıq yavaşyavaş sıradan çıxmağa başladı. Bir də baxdıq ki, biz nələri itiririk... Lakin fərqinə

varan çox az adam olduğundan itirə-itirə getdik. Bax, bu gün ətrafımızda cərəyan edən hadisələr isə artıq qabarıq şəkildə özünü göstərir. Görünən odur ki, artıq böyüyə yol və yer verməyi düşünməyən nəsil yetişməkdədir. Bu Avropasayağı yanaşmanın qarşısını indi ala bilməsək, sabaha bu adətimizdən əsər-əlamət belə qalmayacaq.

Bir vaxtlar vardı...

Bu gündən həmin dövrə nəzər saldıqda, olanları xatırlayanda, insan heyrətə gəlir. Axı onların hər birinin şahidi olmuşduq. Yeniyetmə-gənclik illərimizdə bu gün çox gənclərdən görə bilmədiyimizi biz etmişdik. Elə buna görə də adama qəribə gəlir ki, nə oldu, o dövrlə bu dövr bu qədər fərqləndi?..

Görəndə ki, dəhlizin o başından müəllim gəlir, dayanır, onun ötməsini gözləyirdik. Müəllim gəlib keçirdi, bizsə onun ardınca yolumuza davam edirdik. Qapıda özümüzdən böyük kimsə gördükdə, dayanır, birinci ona yol verir, sonra özümüz keçirdik. Bu, tək müəllimlərimiz üçün deyildi, məktəbdə işləyən xadimə qadınlar vardı, biz onlara da eyni diqqət və sayğı ilə yanaşır, hər zaman yol verirdik.

İstər ictimai nəqliyyat, istərsə də həyətdə istirahət zamanı əyləşdiyimiz oturacaqlar, özümüzdən vasca bövük adam görən kimi ayağa qalxır, yerimizi ona göstərirdik. Bəzən onlar əyləşmək istəməyəndə, biz artıq həmin yerdə təkrar əyləşmirdik. Bunu özümüzə ar bilirdik ki, niyə biz oturacağıq, özümüzdən böyük adam bizim yanımızda ayaq üstündə dayanacaq. Gözləyirdik, həmin yaşlı adam biz olan yerdən uzaqlaşırdı, sonra əyləşirdik.

O vaxtlar ictimai binaların qarşısında su kranları vardı, qonşular ora su aparmağa, qab-paltar yumağa gəlirdi. Biz növbəmizi yaşlı qadınlara həmişə verərdik. Gözləyərdik, onlar işlərini görüb qurtarar, sonra biz su götürərdik və ya qab-qacaq, paltar yuyardıq. Hələ yeri gələndə yaşlı qadınlara su dolu vedrələri daşımaqda da

kömək edərdik. Aparıb vedrələri

düz evinə qoyub qayıdar-

dıq öz işimizin ardınca. Nəinki

vedrə daşımaqda, onlar bazarlıqdan ağır çantalarla gələndə də harada qarşımıza çıxdılarsa, əllərindən çantaları alar, evinədək aparar, orada onlara təhvil verərdik. Onlar da bizə alqışlar yağdırar, xoşbəxtlik, səadət arzulayardılar. Bizsə bu sözlərdən qürrələnər, onlara yardım, kömək etməyə davam edərdik ki, həmişə o xoş kəlamları yenə eşi-

Bütün bunlar nəinki kənd yerlərində, böyük şəhərlərdə də belə idi. Hələ şəhərlərdə kəndlərdən fərqli olaraq üstünlük ondan ibarət idi ki, kənd yerlərində insanlar bir-birini tanıyaraq bunu edirdi, lakin şəhərlərdə isə tanımayaraq. Deməli, bu hansısa bir tanışlıqdan, yaxınlıqdan daha çox xalqımızın gözəl milli-mənəvi dəyərlərindən irəli gəlirdi ki, tanıdı-tanımadı hər kəs bir-birinə yol, yer verir, köməklik göstərirdi. Bütün bunlar illər, əsrlər boyu yaranmışdı, xalq bunu qoruyaqoruya nəsillərdən-nəsillərə ötürmüşdü. Odur ki, hər zaman zəngin dəyərlərimizlə qonşularımızdan və digər ölkələrin insanlarından fərqlənmişik.

Bəs bu gün?

Artıq illədir ki, bayaqdan bəri haqqında danışdıqlarım xeyli azalmağa başlayıb. Düzdür, indi də yaşlılara yol, yer verənləri görmək olur. Lakin bu, o qədər təsadüfi xarakter daşıyır ki, insanı düşünməyə vadar edir: bizə nə olub? Nə üçün dəyişməyə başlamışıq? Axı hər hansı xərc, pul tələb etməyən bir hərəkəti nə üçün artıq sadəcə etmirik? Bundan bizi çəkindirən nədir, milli dəyərlərimizi bizə unutduran nədir?

İndi baxırsan ki, ictimai nəqliyyat qarşısında bir yaşlı, bir cavan adam var. Cavan olan özünü qarşıya verib yaşlıdan əvvəl avtobusa qalxır. Yaşlı da onun ardınca. Və yaxud da olsun küçədə, hansı bir yerdə artıq yaşlıların keçməsini gözləyən çox az sayda adam qalıb. İctimai nəqliyyatda yerin-

adama yer verən çox az adam var.

Müasir dövrdə əksər gənc ictimai nəqliyyata daxil oldu, özünə bir yer tapıb əyləşdimi, telefonunun alır əlinə, başını salır aşağı. Yəni ki, məşğulam, heç kimi görmürəm. Qarşısında ata-anası, hətta nənəbabası yaşda adamın dayandığının guya ki, fərqində deyil. Və yaxud da azyaşlı uşaq dayanır qarşısında, hansısı ki, əyləşdiyi oturacaq ona aiddir, lakin yerindən qalxan olmur ki, usaq öz yerində əyləssin. Yazıq uşaq mənzilbaşına çatanadək o tərəf-bu tərəfə aşır, birtəhər ki, nəqliyyatı tərk edir. Bizim əksər gənc isə özünü məşğul göstərərək əsla yerindən qalxmaq bilmir.

Yaxşı, deyək ki, məşğul idilər, ətrafda baş verənləri görməyiblər. Bəs qapı ağzında varanan vəziyyətə nə ad verək? Həmin gənclər sanki qarşılarına məqsəd qoyur ki, qapıdan ilk olaraq özü çıxacaq. Odur ki, insanların arasından özünü qarşıya verəverə irəliləyir və baxmayaraq ki, qapı ağzında özündən dəfələrlə böyük və kiçikyaşlı sərnişin var, onların qarşısına keçir və vaqonu və yaxud da avtobusu tərk edir.

Baxdıqca baxır və düşünürsən ki, nə üçün belə oldu? Axı illər öncəki gənclər basqa xarakterdə, tərbiyədə, düşüncədə idi. İndiki gənclər nə üçün belə olmalıdır? Axı onların hər ikisi də bu xalqın övladlarıdır. Sadəcə zaman fərqi var: bir neçə illər əvvəl və sonra. Yəni düşünəndə, illər nə etsin ki, insanların bir-birinə qarşı münasibəti bu gədər korlanıb. Deməli, zaman sadəcə ötür,

dəyişən insanlardır. Özünü Avropa insanına bənzədən, guya ki, hüquqlarını anlayan insan...

Belə gedərsə əgər...

Hə dəfə küçədə, ictimai nəqliyyatda, market-mağazalarda, istənilən idarə, müəssisə və təşkilatlarda bu kimi hallarla rastla-

> şanda, adamın ürəyindən qəribə bir sızıltı keçir. Sanki heyfsilənirsən. Nəyə? Dünənlə bu gün arasında olan fərqə. Əsrlərlə yaşatdığımız, lakin son 10-15 il ərzində əlimizdən verdiyimiz dəyərlərə heyfi gəlir adamın.

Bəlkə də məni qınayanlar olar. Lakin hər iki dövrün şahidi olanlar nə demək istədiyimi gözəl anlayar. Biri var qarşında bir-birinə sayğı ilə yanaşan insanları görəsən, biri də var, bir-birinə etinasız insanları. İllər uzunu özündən böyüyə yol, yer verən, yükünü daşımağa kömək edən, böyük görəndə ayağa qal-

xan, o getməyənədək oturmağı özünə ar bilən gənclərin fonunda bunların heç birini əsla düşünməyən bəzi gəncləri görəndə heyfsilənməyib, nə edəsən?

Bəzən irad tutursan, lakin qarşılığında elə cavab alısan ki, elə yerindəcə mıxlanıb galırsan. Lakin buna baxmayarag iradlardan galmamalıyıq. Hər birimiz belə hallara garşı mübarizə aparmalıyıq. Bir dəfə, iki dəfə, üç dəfə deməklə, inanıram ki, həmin o bəzi gənclərimiz də bu ənənələrimizi davam etdirən gənclərdən ibrət alacaq və onlara qoşulacaq. Nəticədə isə əldən getməkdə, unudulmaqda olan bir mənəvi dəyərimizi yenidən gazanmış olacağıq.

Bu və bunun kimi elə dəyərlər var ki, ınları görüb keçmək günahdır. Ona görə ki xalqımız bu dəyərləri yaşatmağa illər sərf edib. Belə olan təqdirdə dəyərlərimizin asanlıqla əlimizdin cıxmasına göz vuma bil-

Böyüyə yol, yer vermək, onlara qarşı diqqətli olmaq hər kəsin borcudur. İstər yeniyetmə-gənc olsun, istər orta nəslin nümayəndələri. Kim kimdən yaşca kiçikdirsə, özündən böyüyün yolunu gözləmək, ona sayğı ilə yanaşmaq borcudur.

Gəlin qoymayaq, milli-mənəvi dəyərlərimizə bicə zərbənin belə vurulmasına qarşı cıxaq. Bu, bizim sabahımız və qələcəvimiz üçün qazancımız deməkdir: mənəvi qazancımız. Eyni zamanda keçmişimizin yaşadılması, nəsillərdən-nəsillərə ötürülməsi deməkdir ki, bunu etməyə hər bir vətəndaş borcludur.

Mətanət Məmmədova

İnsanlara mənfi təsir edən maqnit firtinalari ilə bağlı narahatlıqlar, eləcə də müşahidə edilən həssas yanaşma təsadüfi deyil. Ona görə ki, insanlar həmin o maqnit fırtınalarının təsiri ilə əlaqədar, narahatlıqlarının əsl səbəbi, bunun mahiyyəti və vaxtı ilə bağlı bilməkdə maraqlıdırlar. İstənilən halda, müvafiq şəkildə məlumat əldə etmək, sözügedən astronomik hadisənin xarakterini dərk etmək, təsirlərinin nədən ibarət olduğunu müəyyənləşdirmək, eləcə də nə zaman baş verəcəyini proqnozlaşdırmaq və ehtiyatlı, hazırlıqlı olmaq əlbəttə ki, faydalıdır.

Məqsəd təsirlərin minimuma endirilməsi və müvafiq tövsiyələrlə insanların narahatlıqlarının aradan qaldırılmasına yardımçı olmaqdır

Magnit fırtınası və ya geomagnit qasırğası deyilən məhz günəş partlayışlarına səbəb olan mürəkkəb təbiət hadisəsidir. Fırtına çox güclü deyilsə, demək olar ki, müəyyən mənada təsirsiz, "izsiz" keçir. Lakin diqqətə çatdıraq ki, əhəmiyyətli dərəcədə olan "dalğalanmalar" insanların səhhətinə, hətta avadanlıqların, texniki vasitələrin belə işinə, işləmə proseduruna mənfi təsir göstərə bilir. Sözsüz ki, mütəxəssislər hər zaman çalışırlar ki, həmin təsirlərin minimuma endirilməsi üçün müvafiq variantlar tapsınlar, vasitələr müəyyənləşdirsinlər və hətta bacardıqca mənfi təsirləri aradan qaldırmaq üçün tövsiyyələrlə çıxış etsinlər. Təbii ki, məqsəd həmin təsirlərin minimuma endirilməsi ilə bağlı məlum olanlar barədə insanları marifləndirmək, geomaqnit qasırğalarının, magnit fırtınalarının hansı tarixlərdə gözlənildiyi barədə proqnoz vermək və müvafiq tövsiyyələrlə insanların mümkün qədər narahatçılıqlarının aradan qaldırılmasına yardımçı olmaqdır.

2025-ci ilin yanvarında müşahidə edilən və gözlənilən maqnit fırtınaları

İnsanlar üçün əlbəttə ki, ilk növbədə haqqında qeyd olunan maqnit fırtınalarının nə zaman baş verəcəyi ilə bağlı bilməkdir. Daha dəqiq desək, hansı proqnozların verildiyi ilk növbədə diqqəti cəlb edir. Ən azından fsixoloji hazırlıq baxımından belə bir maraq sözsüz ki, başadüşüləndir. Bir sözlə, hər kəsi ən çox maraqlandıran sual odur ki, görəsən, həmin o maqnit fırtınası nə vaxt olacaq? Ona görə də ilk növbədə yanvar ayında müşahidə edilən və bu ay üçün proqnozlaşdırılan həmin o astronomik hadisələ-

rin vaxtı ilə bağlı məlumatların daha önəmli olduğu qənaətindəyik. Bu baxımdan əvvəlcə diqqətə çatdırmaq istərdik ki, astronomların proznozlarına görə, 2025-ci ilin yanvar ayınının əvvəlində və sonunda müxtəlif intensivlikdə maqnit qasırğaları gözlənilir.

Kosmik Tədqiqatlar İnstitutunun Günəş Astronomiyası Laboratoriyasının və Günəş-Yer Fizikası İnstitutunun saytında və hər həs üçün əlçatan olan digər mənbələrdəki məlumatlara əsasən, yanvar ayında artıq baş verən və bundan sonrakı gözləntilər barədə qeyd olunub. İlk öncə diqqətə çatdıraq ki, həmin mənbələrdə qeyd olunduğuna əsasən, cari ilin, bu ilin yanvar ayının əvvəlində, daha dəqiq desək, 1 yanvar tarixində G3 səviyyəli güclü maqnit qasırğası, 3 yanvar tarixində Quadrantids "meteor yağışı", 5 və 6 yanvar tarixlərində intensivliyi 4-5 bal olan maqnit qasırğaları, yanvarın 11-də mülayim maqnit qasırğası, 12 və 13 yanvarda maqnitosferin gərginləşməsi artıq qeydə alınıb. Belə astronomik hadisələrin bundan olacağı gözlənilir. Daha doğrusu proqnozlaşdırılır. Beləki, 16 yanvar tarixində Marsın qarşıdurması, yəni planetin Yerə münasibətdə Günəşin əksinə olacağı bildirilir. Həmçinin 17 və 19 yanvar tarixində 4-5 bal gücündə magnit gasırğası proqnozlaşdırılır. Rusiyanın Tətbiqi Geofizika İnstitutunun direktor müavini Vadim Kolomin bildirib ki, Günəş aktivliyinin pik nöqtəsi 2025-ci ildə gözlənilir və Yer kürəsinə təsirsiz ötüsməyən magnit qasırğaları və günəş partlayışları ilə bağlı hadisələr normal gedisatıdır, amma xüsusi təsirləri də danılmazdır. "Biz başa düşməliyik ki, texnologiya və elektronikanın intensiv inkişaf etdiyi çağımızda maqnit qasırğalarının kifayət qədər ciddi nəticələri, təsirləri var", deyə alim qeyd edib.

Magnit fırtınalarının təsnifatı

Maqnit fırtınaları günəşdə olan partlayışlar nəticəsində Yerin maqnit sahəsinin

dərəcədə əhəmiyyətli pozulmasıdır. Pozuntular bütün Yer kürəsində eyni vaxtda müşahidə olunur və bir necə saatdan bir neçə günə qədər davam Mütəxəssislər gücündən asılı olaraq maqnit qasırğalarını beş sinə bölürlər. Beləki, G1, məsələn, zəif hesab olunur və insanlara təsirsiz keçir, elektrik cihazları üçün də zərərsizdir. G2 isə orta dərəcəlidir və gərginlik artımlarına səbəb olar, hansıki peyklərin işinə də təsir göstərə bilər. Həmçinin şimal enliklərində qütb parıltılarına da səbəb olma ehtimalı da var. Belə bir fırtına zamanı məhz dəyişikliklərə həssas olan insanlar çox güman ki, özlərini bir qədər pis hiss edə biklərlər. Bununla belə, diqqətə çatdıraq ki, G3 güclü hesab olunur və elektrik şəbəkələrinin işinə təsir edir, peyk naviqasiyası, eləcə də radionun işini çətinləşdirir. Qan təzyiqi və ürək problemlərindən əziyyət çəkən insanlar bu zaman profilaktik tədbirlər görməlidirlər. G4 isə çox güclü sayılır və gərginliyin artımlarına səbəb olur və hətta naviqasiya sistemlərinə belə zərər verə bilər. Onu da qeyd edək ki, daha təsirli olan G5 son dərəcə güclü fırtınadır. Bu, elektrik sistemlərinin tamamilə bağlanmasına, həmçinin radio rabitə cihazlarının və peyklərin sıradan çıxmasına belə səbəb ola bilər.

Maqnit fırtınalarının təsirləri və təsirə məruz galmalar

Elm hələ də maqnit qasırğalarının hər hansı bir xəstəliyə ciddi təsir etdiyini sübut edə bilməvib. Bununla belə, bir cox mütəxəssislər geomaqnit qasırğalarının, dalğalanmaların insanın rifahına təsir etdiyinə əmindirlər, lakin bununla yanası onu da qeyd edirlər ki, həmin qasırğalar hər kəsə fərqli təsir göstərir. Məsələn, Rusiya fəaliyyət göstərən kardiolog Polina Kontsedailo bildirib ki, insanlar ən çox baş ağrısı, əsəbilik, sürətli ürək döyüntüsü, oynaq ağrıları, halsızlıq və yuxusuzluqdan şikayət edirlər. Onun sözlərinə görə, geomaqnit pozğunluqları bəzən hətta xüsusilə güclü şəkildə hiss edilə də bilər. O, qeyd edib ki, ürək və qandamar problemlərindən əziyyət cəkən insanlar, xroniki xəstəlikləri olan xəstələr, yaşlı insanlar, meteohəssas insanlar, yuxu və istirahət rejimini pozanlar, kəskin və ya xroniki stress altında olanlar daha çox təsirə məruz gala bilirlər. Bir çox mütəxəssislərin qeyd etdiyi kimi, maqnit fırtınaları zamanı

qan damarlarına və ürəyə düşən yük artır. Bir çox mütəxəssislərə görə, bədənimizin hüceyrələrinin müəyyən bir elektrik yükü var və buna görə də onların maqnit qasırğalarına reaksiya vermələri gözləniləndir.

Daha az təsirə məruz qalmaq, mənfi təsirləri minimuma endirmək üçün tövsiyələr

Maqnit fırtınaları sağlamlığa ciddi təhlükə yaratmasa da, müəyyən gərginlik və sıxıntıların səbəbi hesab olunur, gərginlik, eləcə də narahatlıqlar törədir. Xatırladaq ki, insanlar üçün əlverişsiz hesab olunan günlərə "dözməyi" asanlaşdırmaq, daha doğrusu, insanların dözümlü olmaları üçün həkimlər bir neçə qaydaya əməl etməyi məsləhət görürlər və bir sıra tövsiyələr verirlər. Məsələn, ilk növbədə bol maye qəbul etməyi, xüsusən də su içməyi məsləhət görürlər. Maqnit fırtınalarının olduğu günlərdə ələlxüsus, spirtli içkilərin qəbulu, siqaretdən uzaq olma və zərərli qidaların istehlakını məhdudlaşdırmaq tövsiyyə olunur. Xüsusən də, bu baxımdan məhz qarşıda gözlənilən maqnit fırtınaları üçün proqnozları izləməyin verəcəyi qənaətindədirlər. Mütəxəssislər belə bir qənaətdədirlər ki, proznozları izləmək fəaliyyəti daha yaxşı planlaşdırmağa və bədəni öncədən hazırlamağa imkan verə bilir.

Mütəxəssislər qeyd edirlər ki, yuxu normalarına da riayət edilməlidir və vaxtında yatmağa çalışmaq, istirahət üçün rahat şəraitlə təmin olunmaq əsas şərtlərdəndir. Həmçinin stresdən və mənti emosiyalardan uzaq olmaq tövsiyə edilir. Xüsusən də, qan təzyiqini izləməyin, bütün lazımi dərmanların, preparatların və suyun insanların yananda olmasının doğru addım olması qeyd edilir. Müxtəlif istirahətlər, ruhi tənzimləmə üsulları, məsələn, yoqa, meditasiya, eləcə də tənəffüs sistemi ilə bağlı məşqlər daha az təsirə məruz galmag üçün məgsədəuyğun sayılır. Eyni zamanda, lazım gəldikdə həkimə müraciət etməvi mütəxəssislər ciddi şəkildə tövsiyə edirlər. Ələlxüsus, meteohessas insanların ve xroniki xestelikləri olan xəstələrin lazım olduğu təqdirdə həkimlə əlaqə saxlamaları, yaxud, məsləhətləşmələr üçün müraciət etmələri xüsusi olaraq nəzərdə tutulur və tövsiyə olaraq bildirilir.

İnam Hacıyev

Cəbrayıl şəhərinin işğaldan azad olunmasından dörd ildən artıq zaman ötür. "Cəbrayılın azad olunmasının çox böyük əhəmiyyəti vardır. Çünki İkinci Qarabağ müharibəsi dövründə işğalçılardan azad edilmiş birinci şəhər idi", - deyə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində bildirib: "O vaxta qədər artıq müharibə bir həftə idi ki, gedirdi və 20-yə yaxın kənd azad edilmişdi, o cümlədən Cəbrayıl rayonunun kəndləri.

Ancaq şəhər olaraq birinci şəhər Cəbrayıl olmuşdur və Cəbrayıl əməliyyatı xüsusi əhəmiyyətə malik idi". - devən dövlətimizin başçısı Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinin Vətən müharibəsində əsl qəhrəmanlıq, fədakarlıq, rəşadət göstərdiyini bildirib, şəhidlərimizlə əbədi fəxr edəcəyimizi vurăulavıb. "Cəbravıl səhərinin azad olunması həm müharibənin sonrakı gedişatına müsbət təsir göstərmişdir, eyni zamanda, Ordumuzun və ümumiyyətlə, xalqımızın mənəvi ruhunu yüksəltmişdir. Bizim hamımızda inam var idi ki, bu müharibə bizim Zəfərimizlə başa çatacaq və hər yaşayış menteqesinin azad edilmesi, o cümleden şəhərlərimizin azad edilməsi bu inamı daha

Əliyevin vurğuladığı kimi, "İkinci Qarabağ müharibəsi tarixi Zəfərimizlə başa çatdı. Bu gün bütün Azərbaycan xalqı qəhrəman övladlarımıza minnətdarlıq hissi ilə yaşayır, vətənpərvərlik ruhunda yetişmiş gənc nəsil vaxtilə itirilmiş torpaqlarımızı xalqımıza, dövlətimizə qaytara bilmişdir".Cəbrayıl rayonunun isăalı zamanı ravon 1 səhər. 4 gəsəbə və 97 kənddən ibarət idi. 2016-cı ilin aprel döyüşlərində ordumuz düşmən qüvvələrini Cəbrayıl rayonunun Lələtəpə yüksəkliyindən və ətraf ərazilərdən geri çəkilməyə məcbur etdilər. Vahid Azərbaycan rəmzi kimi qəbul edilən Xudafərin körpüsü də Cəbrayıl rayonunda yerləşir. Bu körpü haqqında ilk məlumat VIII-IX əsrlərə aiddir. Xudafərin körpüsü

Bu mərhələdə Cəbrayıl şəhərinə 39 ailə -165 nəfər köçürülüb. Qeyd edək ki, hazırda Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda, ora köçürülən keçmiş məcburi köçkünlərlə yanaşı, bu bölgədə aparılan layihələrin icrasında çalışan, həmçinin ayrı-ayrı dövlət qurumlarının yerli bölmələrində xidməti vəzifələrini yerinə yetirən, yenidən fəaliyyətə başlamış səhiyyə, təhsil, mədəniyyət, turizm, sənaye, energetika müəssisələrində işləyən, ümumimindən 30 yaşayır. Azərbaycan bu gün quruculuq meydanında imza atdığı lahiyələri ilə sözünü deyir. İşğaldan azad olunan ərazilərdə böyük abadlıq-quruculuq işləri davam etdirilir. Bildiyimiz kimi, azad olunmuş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur yaşıl enerji zonası elan edilmişdir. Bu və ya digər layihələr çox böyük perspektivə malikdir. "Biz üç il ərzində 10 yaşayış məntəqəsinə keçmiş köçkünləri qaytara bilmişik və artıq mətbuatda da bu

xüsusi rol oynayacaq.Şəhərin bərpası və inkişafı üçün 4 mərhələ nəzərdə tutulur. 2026-cı ilin sonunadək təqribən 3 800 nəfərin şəhərdə yerləşəcəyi qeyd olunur, 2040-cı ilin sonuna qədər Cəbrayıl şəhərində 15 000 sakinin yaşayacağı proqnozlaşdırılır. Baş planda yaşayış üçün 143 hektar ərazi ayrılıb və burada az, orta mərtəbəli binaların, həyətyanı sahəyə malik fərdi yaşayış evlərinin inşası nəzərdə tutulub. Əhalinin 82%-nin orta və azmərtəbəli çoxmənzilli binalarda, 18%-nin isə fərdi evlərdə yaşayacağı planlaşdırılıb.

İŞIQLI GƏLƏCƏK ÜÇÜN OOYULAN TƏMƏLLƏR

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin Cəbrayıla səfərləri bir sıra hadisələrlə tarixin yaddaşına köçür. Cəbarılın işıqlı gələcəyi üçün təməllər qoyu-

Prezident İlham Əliyev: "Bu il üçün bizim planlarımızda daha 20-yə yaxın yaşayış məntəqəsinə keçmiş köçkünləri qaytarmaqdır"

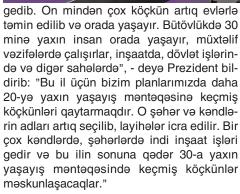
da artırırdı", - deyən Prezident bildirib ki, Cəbrayıldan bir neçə gün sonra uğurlu Hadrut əməliyyatı keçirilmişdir.Cəbrayıl rayonunun ərazisində aparılan hərbi əməliyyatlar nəticəsində 1 şəhər və 80 kənd işğaldan azad edildi. Bununla da Cəbrayıl rayonu 27 ildən sonra düşmən işğalından azad edildi və Azərbaycan Ordusunun Xocavənd rayonunun cənub kəndləri və strateji Hadrut qəsəbəsi istiqmətində hərbi əməliyyatlar keçirməsi üçün geniş imkanlar yarandı. "Hadrutdan sonra Füzuli əməliyyatı oktyabrın 17-də uğurla başa çatmışdır və yolumuz həm Şuşaya, həm Zəngilan və Qubadlı istigamətinə açılmışdır", - deyən Prezident Müzəffər Ordumuzun zəfər yürüşünün bundan sonra daha sürətlə getdiyini və döyüş meydanında böyük yaşayış məntəqələrini -Cəbrayıl, Hadrut, Füzuli, Zəngilan, Qubadlı şəhərlərini, rayonlarını, Laçın rayonunun bir neçə kəndini və nəhayət noyabrın 8-də Şuşa səhərini azad edildiyini qeyd edib. Bütövlükdə 300-dən çox şəhər və kənd döyüş meydanında azad edildi.

"BÜTÜN AZƏRBAYCAN XALQI QƏHRƏMAN ÖVLADLARIMIZA MİN-NƏTDARLIQ HİSSİ İLƏ YAŞAYIR"

günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əlivevin rəhbərlivi altında Azərbaycan Silahlı Qüvvələri qısa müddət ərzində Ermənistanın 30 il ərzində havadarlarının dəstəyi ilə qurduğu ordunu darmadağın edərək torpaqlarımızı azad etdi və beləliklə, ədalət, bevnəlxala hüquq bərpa olundu. Ermənistan və onun havadarları tərəfindən hərbi əməliyyatları dayandırmaq üçün Azərbaycana diplomatik və siyasi təzyiqlər göstərilsə də, dövlət başçımızın qətiyyəti, siyasi iradəsi, prinsipial mövqeyi ölkəmizə qarşı olan hücumları darmadağın etdi və ağır uğrayan məğlubiyyətə düşmən Kapituliyasiya aktını imzalamağa məcbur oldu. 2020 ci ilin noyabrın 10-da Azərbaycan Prezidenti, Rusiya Prezidenti və Ermənistan baş nazirinin birgə bəyanatı imzalandı. Bəyanata əsasən, 10 noyabr 2020-ci il tarixində Moskva vaxtı ilə saat 00.00-dan etibarən Dağlıq Qarabağ münaqişəsi zonasında atəşin və bütün hərbi əməliyyatların tam dayandırılması elan olundu. Prezident İlham Cənubi Azərbaycanla Şimali Azərbaycanın orta əsr şəhərlərini birləşdirən, karvan yolunun üstündə tikilib. O, həm də mühüm hərbistrateji əhəmiyyət daşıyır. 2020-ci ilin oktyabrın 18-i də tariximizə daha bir şanlı gün kimi yazıldı. Cəbrayıl rayonunda yerləşən tarixi Xudafərin körpüsünün üzərində 27 il sonra üçrəngli Azərbaycan bayrağı ucaldıldı. Vətən Müharibəsində böyük zəfərlərə imza atan müzəffər ordumuz tarixi abidəni öz sahibinə qovuşdurdu. Azərbaycanın müharibədə qalib gəlməsindən altı gün sonra, noyabrın 16-da Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev və xanımı Mehriban Əliyeva işğaldan azad olunan Cəbrayıl rayonuna səfər etdilər. Cəbrayıl şəhərində və Xudafərin körpüsündə Azərbaycan bayrağını qaldırdı. 2020-ci il noyabrın 26-da "Cəbrayılın azad olunmasına görə" medalı təsis edildi. Cəbrayıl uğrunda gedən döyüşlərdə iştirak etmiş 12523 hərbi qulluqçu medalla təltif edildi.

CƏBRAYIL ŞƏHƏRİNƏ DAHA 39 AİLƏ -165 NƏFƏR KÖÇÜRÜLDÜ

"Dəmir yumruğ"un gücü, Azərbaycan ordusunun əzmi, gətiyyəti, pesəkarlığı, vətənpərvərliyi, xalqın Ali Baş Komandanın ətrafında bir yumruq olaraq birləşməsi nəticəsində 30 ilə yaxın Ermənistanın işğalı altında olan torpaqlarımız azad olundu. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev işğaldan azad olunan torpaqlarımıza səfəı rək, erməni vandallarının törətdiyi əməlləri bir daha xalqımıza göstərir və bu ərazilərdə görüləcək işlərlə bağlı tapşırıq və göstərişlərini verir, açılışlar edir, yeni təməllər qoyur. Artıq davamlı olaraq işğaldan azad olunan ərazilərimizə əzəli sakinlər Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Programına əsasən, yenidən qurulan əzazilərə qayıdırlar. Növbəti köç Cəbrayıl şəhərinə yol alıb. Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, işğaldan azad edilmiş ərazilərə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət Programına əsasən, yenidən qurulan Cəbrayıl şəhərinə, respublikanın müxtəlif ərazilərində yataqxana, sanatoriya və inzibati binalarda müvəqqəti məskunlaşmış ailələrdən ibarət növbəti köç karvanı Bakı səhərinin Qaradağ rayonundan yola salınıb.

ŞƏHƏRDƏ 15 000 SAKININ Yaşayacağı Proqnozlaşdırılır

Təhlükəsiz yaşayışı və dövlət idarəetməsini təşkil etmək, şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məntəqələrinin tikintisini və dayanıqlı infrastrukturla təminatını həyata keçirmək, müasir standartlara uyğun xidmətlərin yaradılmasını təmin etmək və s. proritet məsələ olaraq qarşıya qoyulub və əhalinin doğma torpaqlarına geri qayıdışının yüksək səviyyədə təminatı istiqamətində davamlı lavihələr həvata kecirilir. İnkisaf strategivası nəticəsində dünya miqyasında sabit və dayanıqlı iqtisadiyyatı, eləcə də böyük maliyyə resursları olan, qlobal enerji təhlükəsizliyinin təminatında strateji rol oynayan Azərbaycan postpandemiya və postkonflikt dövründə keyfiyyətcə yeni olan və 2022-2030-cu illəri əhatə edən strateji inkişaf mərhələsinə daxil olub. Uğurla həyata keçirilən sosial-iqtisadi islahatlar milli iqtisadiyyatın davamlı inkisafını, müasir sosial-iqtisadi infrastruktur quruculuğu proseslərinin sürətlənməsini, insan kapitalının davamlı inkişafını təmin edir.Cəbrayıl şəhərinin Baş planına əsasən, müasir Cəbrayıl şəhəri özü və yaxınlıqdakı 5 kəndi əhatə edəcək və səhərin ümumi ərazisi 625 ha təşkil edəcək. Layihədə şimaldan cənuba doğru uzanan Çaylaqçay ətrafında şəhərin mərkəz hissəsində təklif olunan "yaşıl zolaq" şəhərin əsas onurğası kimi verilib. Qeyd edək ki, rayon ərazisində bir çox tarix-memarlıq abidələrinin, o cümlədən Xudafərin körpüsünün yerləsməsi səhərin gələcək ozünəməxsus memarlıq görünüşünün yaradılmasında

lur. Dövlət başçımız tərəfindən rayonun Karxulu kəndinin təməli qoyulub. Cəbrayıl rayonunun inzibati ərazisinə daxil olan Karxulu kəndi şimaldan Əhmədbəyli-Horadiz-Mincivan-Ağbənd avtomobil yolu, cənubdan və cənub-şərqdən Horadiz-Ağbənd dəmir yolu xətti ilə əhatə olunub. 2040-cı ilədək kəndin layihələndirilən ərazisi 313 hektar təşkil edir və bu müddət ərzində kənddə 4428 sakin üçün 940 fərdi ev və bir neçə mərtəbəli bloklu evlərin layihələndirilməsi, eləcə də tikintisi nəzərdə tutulur. Kənddə inzibati bina, klub-icma, ailə və idman sağlamlıq mərkəzləri, ticarət və məişət xidməti binası, kiçik sahibkarlıq obyektləri inşa olunacaq. Bundan başqa, Baş plana müvafiq olaraq, kənddə əhalinin tələbatına uyğun iki tam orta məktəb və dörd uşaq bağçası tikiləcək.Prezident İlham Əliyev tərəfindən ölkəmizdə həyata keçirilən iqtisadi siyasətin ən önəmli istiqamətlərindən biri sənaye sektorunun, xüsusilə də qeyri-neft sənayesinin sürətli inkişafıdır. Bu baxımdan yeni dövrün iqtisadi inkişaf tələbləri ilə uzlaşan mütərəqqi mexanizmlərin - sənaye zonalarının (sənave parkları və məhəllələri) varadılması və fəaliyyətinin genişləndirilməsi xüsusi önəm kəsb edir. İşğaldan azad edilmiş torpaqlarımızın ölkə iqtisadiyyatına reinteqrasiyası, yeni əməkdaşlıq imkanları, beynəlxalq və regional nəqliyyat-logistika dəhlizlərinin artan potensialı Azərbaycanın sürətli inkişafı üçün əlavə stimul yaradır. "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkının yaradılması da məhz bu məqsədə xidmət edir. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən Cəbrayıl rayonunda "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parkında yeni müəssisələrin təməli qoyulub.Bu gün Azərbaycan Ordusu tərəfindən isăalcılardan azad edilən Cəbravıl səhəri yeni dövrünü yaşıyır. Erməni vandalları, təcavüzkarları tərəfindən dağıdılmış əraziləri yenidən qurmaq böyük güc, potensial və zaman tələb edir. Ölkəmizdə yenidənqurma, abadlıq və quruculuq işlərinin aparılması məqsədi ilə bütün güclər səfərbər olunub və işğaldan azad edilən ərazilər yeni, işıqlı həyata qədəm qoyub.

Zümrüd BAYRAMOVA

Dağıdıcı müxalifət cərimə batalyonuna bənzəyir

Faktlara və proseslərə əsasən demək olar ki, dağıdıcı müxalifət düşərgəsində ağıllı, praqmatik düşüncəyə sahib kimsə yoxdur. Səbəbi də müstəqil fəaliyyətə malik olmamalarıdır. Xaricdən erməni lobbisi və ya maraqlı şəbəkələr nə təklif, göstəriş verirlərsə, dağıdıcı müxalif ünsürlər onu yerinə yetirməyə çalışırlar. Qarşılığında təbii ki, maliyyə yardımları alırlar. Bu

baxımdan dağıdıcı müxalifət düşərgəsi bir növ cərimə batalyonuna bənzəyir.

Yolundan çıxan, əqidəsinə xəyanət edən, pul-para qazan-

maq istəyənlər və digər bacarıqsız məxluglar müxalifətə toplanırlar. Cox vaxtı dağıdıcı müxalifət başbilənləri düşünmədən, araşdırıb nəticə əldə etmədən fikir yürüdür, cəfəng iddialar, ittihamlarla çıxışlar edirlər. Sonradan isə dəlil və sübutlar ortaya qoyulur və məlum olur ki, Ə.Kərimli, Cəmil Həsənli, Arif Hacılı və digərləri bilərəkdən və ya bilməyərəkdən ciddi səhvlərə yol veriblər. Lakin bu halda belə müxalif ünsürlər yol verdikləri kobud səhvlərinə görə, üzrxahlıq etməyiblər, yanlış statuslarını sosial şəbəkələrdən silməyə maraq göstərmirlər. Əksinə, bir növ at kimi üzə durub demək istəyirlər ki, onlar mövqelərində haqlıdırlar. 44 günlük Vətən müharibəsinə qədər "torpaqlarımızın azadlığı mümkün olmayacaq" deyirdilər. Hətta aralarında elələri vardı ki, "bir kənd işğaldan azad edilsə, qulağımı kəsəcəm", - deyirdi.

Dağıdıcı müxalifət üzr istəmək mədəniyyətinə malik deyil

Ərazi bütövlüyümüz və suverenliyimiz bərpa olundu. Xankəndi şəhərində, bayrağımız ucaldıldı, hərbi parad keçirildi. Lakin boşboğazlıq edənlər nə qulaqlarını kəsdilər, nə də ki, sayıqlamlarına görə xalqdan üzr istədilər. Hətta nala-mıxa vuran fikirlərini davam etdirdilər. Laçında kömrük postu və sərhəd keçid məntəgəsi gurulan zaman başladılar "Qələbə yarımçıqdır", - deyə mənasız və cəfəng fikirlər səsləndirməyə. Utanmaz məxluqlar bu istiqamətdə bir xeyli vay-şivən qopartdılar. Lakin bu anormal fəaliyyət də uzun çəkmədi. Onlara daha bir sərt şillə 23 saat 44 dəqiqə çəkən antiterror tədbirləri ilə bölgədəki bütün terrorçu hərbi birləşmələrin məhv edilib, əksər separatçı başların həbs edilərək istintaqa təhvil verilməsi ilə oldu. Oktyabrın 15-də isə Yenilməz Sərkərdə, Ali Baş Komandan, Prezidentimiz İlham Əliyev Xankəndi şəhərində xalqa müjdəli müraciət etdi və əzəmətli binanın qarşısında Azərbaycanın üçrəngli bayrağını ucaltdı. Bu qürurverici anları dünyanın əksər televiziyaları yayımladı, mətbuatları işıqlandırdı, dostlar millətimizə təbrik məktubları ünvanladılar. Yenə də Ə.Kərimli, C.Həsənli, A.Hacılı öz məkrli niyyətlərindən və qərəzli acıqlamalarından əl cəkmədilər. 2024-cü il fevralın 7-də keçirilən növbədənkənar prezident seçkilərində Xankəndi şəhərində səsvermədə iştirak edən Yenilməz Sərkərdə, Ali Baş Komandan İlham Əliyev və ailəsi bununla bir daha bütün bəsəriyyəti

Xankəndinin, Ağdərənin, Xocavəndin, Şuşanın, Ağdərənin, Əsgəranın, Xocalının və digər ərazilərin əbədi olaraq Azərbaycan dövlətinin ayrılmaz hissəsi olduğunu nümayiş etdirdi. Bu qələbələrdən sonra Ə.Kərimli xalqdan üzr istəyib, siyasətdən getməli idi. Lakin göründüyü kimi hələ də Ə.Kərimli siyasətdə var-gəl edir və hələ də siyasi etik qaydalarını pozmaqla qeyri-ciddi davranışlarını nümayiş etdirir.

Əli Kərimli özünü rüsvay edir

Milli Cəbhə Partiyasının sədri, deputat Razi Nurullayev parlamentdə çıxışı zamanı bildirib ki, müxalifət olmaq olar, amma

birinci dövlətçi olmaq
lazımdır:
"Barmağınızı
qatlayın
görək
İsraildən
başqa hansı
ölkə cinayətkarları, xüsusən də cibində milyardlarla dollar daşı-

yan və dünyada söz sahibi olan birini tutub başına torba keçirsin? Ruben Vardanvan kimi bir avantürüstü və terroru dəstəkləyən cinayətkarı tutub damlamaq bilirsiniz nə deməkdir? O, İlon Maskın Mars planetini fəth etmək planından daha üstündür. Bu ağılların kəsmədiyi bir qəhramanlıqdır.Nə qədər gec deyil, birlik olun, düşmən dəyirmanına su tökməyin, xalqla, dövlətlə bir olun ki, gələcək nəsillər siyasi tarix kitablarını oxuyanda sizi nifrətlə anmasın! Sonda təklif edirəm ki, Prezident İlham Əliyev üçün bir orden, ad düşünək. O, təvazökardır - deyə bir çox səsləndirilən təklifləri qəbul etməyəcək. Bu sahədə təkliflərim çoxdur və onu parlament rəhbərliyi ilə bölüşə bilərəm. Yaxşı olar ki, təkliflər də parlament rəhbərliyi tərəfindən səsləndirilsin və məmnuniyyətlə dəstəkləyəcəm". Azad və demokratik şəkildə keçirilən prezident seçkilərindən sonra dağıdıcı müxalifət və onların törtöküntüləri məkrdən ibarət olan pozucu əməllərini daha geniş şəkildə inkişaf etdirirlər. Demək olar ki, bütün cəbhəçilər trol qismində oturublar sosial şəbəkələrdə, ancaq şər yazır, böhtanlar səsləndirirlər. Yenə də Ə.Kərimli əsas rolda çıxış edir. Yazdığı statusları fərqlidir. Bir saat əvvəl Qərbin müdafiəçisi rolunda çıxış edib, AŞPA-nın Azərbaycan haqqında qəbul etdiyi qərəzli qətnaməyə haqq qazandırıb, özünün qara rəngdən ibarət fikirlərini ifadə edirsə, sonrakı saatlarda hökumətin ünvanına əsassız ittihamlar tirajlayır. Dövlətlərarası münasibətlərə toxunmaqla özünü ağıllı politolog kimi də təqdim etməyə çalışdığı hallar olur.

Əli Kərimli 44 günlük Vətən müharibəsi başlayandan bu günə qədər ictimai siyasi həyatda baş verən hadisələrə özünün dayaz düşüncəsi, ağılsız yanaşmaları ilə münasibət bildirib. Əksər münasibətləri elə Qərbin garanlıq dairələrinin və Ermənistandakı revanşistlərin mövqelərindən fərqlənməyib. Lakin bir həqiqət var ki, onun nə deməsindən asılı olmayaraq Azərbaycan öz ədalətli mövqeyini bundan sonra daha da dərinləşdirəcək. Yaxın günlərdə isə Ə.Kərimlinin və onun ağalarının böyük həvəslə müdafiə etdikləri Xankəndidə həbs olunan "hərbi cinayətkar"ların məhkəməsi keçiriləcək və onlar layiq olduqları cəzanı alacaqlar. Bununla da Azərbaycanda separatçılığa meyil edənlərin cəzanın ağır olacağı nümayiş etdiriləcək.

ILHAM ƏLİYEV

Bu il buraxılış imtahanları necə olacaq?

"Bu il Dövlət İmtahan Mərkəzinin (DİM) açıqladığı qrafiklərə əsasən, mart ayının 2-si və 9-da 11-ci sinif şagirdləri üçün buraxılış imtahanları keçiriləcək. Bu tarixlər həm abituriyentlər, həm də onların valideynləri üçün önəmli dönəmi əhatə edir". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında təhsil eksperti Kamran Əsədov deyib.

Onun sözlərinə görə, imtahanın vaxtının mart ayına təyin edilməsi abituriyentlərə ali təhsil müəssisələrinə qəbul imtahanlarına hazırlıq üçün əlavə vaxt qazanmaq imkanı yaratsa da, onların buraxılış imtahanına qədər mövcud proqramı tam mənimsəmələrini tələb edir: "Əvvəlki illərin təcrübəsinə əsasən, şagirdlərin hazırlıq səviyyəsi, imtahan suallarının məzmunu və DİM-in tətbiq etdiyi yeniliklər nəticələrin formalaşmasında mühüm rol oynayacaq. Ötən il buraxılış imtahanlarında 30 bal toplayan abituriyentlərin sayı əhəmiyyətli dərəcədə yüksək idi. Statistikaya əsasən, 2023-cü ildə I-IV gruplar üzrə 600-dən yuxarı bal toplayan abituriyentlərin sayı 2,500-ə yaxın olmuşdu ki, bu da əvvəlki illərlə müqayisədə əhəmiyyətli artımdır. Bu artımın səbəblərindən biri sualların məzmununun müəyyən qədər sadələşdirilməsi, pandemiyadan sonra şagirdlərin hazırlıq üçün daha çox vaxt tapması və distant təhsilin yaratdığı boşluqları qismən doldura bilməsidir. Ancaq bu il gözləntilər daha fərqlidir".

Kamran Əsədov sözlərinə belə davam edib: "Bu ilki 11-ci sinif şagirdləri iki il əvvəl, 9-cu sinifdə oxuyarkən buraxılış imtahanı veriblər. O dövrdə pandemiyanın təsiri ilə distant təhsil sistemi tətbiq olunurdu. Bu vəziyyət onların tədris proqramını tam şəkildə mənimsəməsinə mane olmuş, müəyyən bilik boşluqları yaratmışdı. Bu boşluqların bəziləri son iki ildə qismən doldurulsa da, onların tam aradan qaldırıldığını demək çətindir. İmtahanlarda analitik düşüncə tələb edən sualların sayının artması halında şagirdlərin çətinliklərlə üzləşməsi ehtimalı yüksəkdir.

DİM-in 2025-ci il üçün proqnozlaşdırılan imtahan siyasətini nəzərə alsaq, imtahan suallarının çətinlik səviyyəsinin artırılacağı gözlənilir. Bu, ilk növbədə qəbul imtahanlarında bilik və bacarıqların daha dəqiq ölç-

EKSPERT AYDINLIO GƏTİRDI

ülməsinə xidmət edir. Təcrübə göstərir ki, çətin suallar təqdim edilən illərdə yüksək nəticələr toplayan abituriyentlərin sayı azalır. Bununla belə, hazırda hazırlıq kursları və fərdi dərslərin artması, şagirdlərin təhsilə daha ciddi yanaşması və test bazalarının daha əlçatan olması nəticələrə müsbət təsir edə bilər. Proqnozlara gəlincə, 2025-cü ildə 300 bal toplayanların sayında kiçik azalma müşahidə oluna bilər. Bunun səbəbi buraxılış imtahanlarının daha çox analitik düşüncə tələb etmə-

sidir. Lakin 600-dən yuxarı bal toplayanların sayında ciddi dəyişiklik olmayacağı ehtimal olunur, çünki yüksək nəticə göstərən abituriyentlər əsasən əlavə hazırlıq prosesi keçirlər və sualların çətinlik dərəcəsinə adaptasiya olunurlar.

Abituriyentlərə hazırlaşmaq üçün tövsiyələr vermək bu mərhələdə olduqca vacibdir. Birincisi, abituriyentlərə keçmiş illərin imtahan testlərini mütəmadi olaraq işləmək tövsiyə edilir. Bu, onları test formatı ilə tanış edir və öz zəif tərəflərini müəyyən etməyə imkan yaradır. İkincisi, buraxılış imtahanı suallarında analitik düşüncə tələb edən tapsırıqlar üstünlük təskil etdiyi üçün məntiqi yanaşma və analitik düşüncə üzərində işləmək önəmlidir. Üçüncüsü, zaman idarəetməsi bacarığının təkmilləşdirilməsi üçün müntəzəm olaraq sınaq testləri həll edilməli, imtahan şəraiti simulyasiya edilməlidir. Psixoloji hazırlıq məsələsinə də diqqət yetirmək vacibdir. İmtahan həyəcanı və stres nəticələrin aşağı düşməsinə səbəb ola bilər. Valideynlər bu məsələdə şagirdləri dəstəkləməli, onları motivasiya etməli, eyni zamanda təzyiq göstərməməlidirlər. İmtahanın valnız bir mərhələ olduğunu. həyatda uğurun başqa yollarla da əldə edilə biləcəyini vurğulamaq, abituriyentlərə arxayınlıq verə bilər.

Ümumilikdə, bu il buraxılış imtahanlarının nəticələri abituriyentlərin hazırlıq səviyyəsi, testlərin məzmunu və çətinlik dərəcəsi, həmçinin imtahan öncəsi motivasiya və dəstəkdən asılı olacaq. Əgər şagirdlər düzgün plan qurub mövcud resurslardan maksimum istifadə etsələr, yüksək nəticə əldə etmək mümkündür. Lakin bu ilki məzmunun tələbkarlığını nəzərə alaraq, abituriyentlərin biliklərinin real dəyərləndirilməsi üçün daha ciddi hazırlıq tələb olunacaq".

Ayşən Vəli

zərbaycan Respublikasının Prezidenti yerli kanallara verdiyi müsahibədə həm ölkə vətəndaşlarını, həm də dünya ictimaiyyətini maraqlandıran məsələlərə aydınlıq gətirib. Əlbətdə ki, bu fikirlər reallıqlardan irəli gəlir. Çünki Azərbaycan müstəqil bir dövlət kimi dünyanın parçasıdır. Bu gün dünyada bas verən hadisələrə biganə qala bilməz, bununla yanaşı həm özünün inkişafı, həm də beynəlxalq aləmdə qazandığı uğurlar müstəqil dövlət kimi özünü sübut etmişdir".

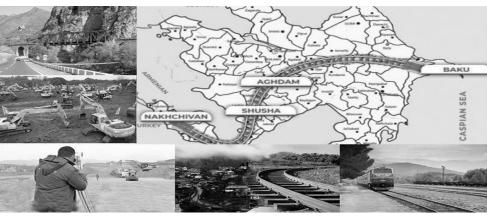
Bu sözləri deputat Tahir Rzayev SİA-ya acıqlamasında devib.Onun sözlərinə görə. cənab Prezident ölkədəki iqtisadi inkişafa bövük önəm verir: "Təbiidir ki, ilk olaraq çıxışında uğurlarımızla, ölkə vətəndaşlarımızın sosial rifahı halında keçirilən tədbirlərlə, ümumilikdə Azərbaycanın iqtisadi inkişafının dünyada yüksək səviyyədə garşılanması ilə başladı. Bu hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün gürur hissi doğurur, çünki həqiqətən də iqtisadiyyatımız inkişafdadır və bunun sürəti bir çox uğurlara imza atmağımıza imkan yaratmışdır. Azərbaycan iqtisadiyyatının son ildə 4, qeyri-neft sektorunun 6, qeyri-sənaye istehsalının 7 faizdən, eləcə də valyuta ehtiyatlarımızın bir ildə 5 mlrd dollardan çox artıb 72.mlrd dollar həcminə çatması uğurlarımızdan xəbər verir. Bu il büdcə xərcləri ölkə rəhbərinin dediyi kimi ən yüksək səviyyədə olmuşdur. Bu xərclərin 41 mlrd manata, icmal büdcəsinin 48 mlrd manta səviyyəyə yüksəlməsi ölkənin iqtisadi qüdrətindən, həmçinin bu xərclərin bilavasitə 41 faizinin sosial yönümlü xərclərə yönəldilməsinə, insanların sosial rifahının halına sərf edilməsinə nəzərdə tutulması sevindiricidir.

Son illərdə əmək haqları bir neçə dəfə artmışdır. Cənab Prezidentin imzaladığı son sərəncama əsasən artıq minimum əmək haqları və pensivaların 14-15 faiz artırılması nəzərdə tutulur, həmçinin bu ildən tətbiq olunacaq". Tahir Rzavev həmcinin bildirib ki. bu iqtisadi göstəricilər zəminində

"Naxçıvana gedən yol mütləq açılacaq və açılmalıdır"

Azərbaycanda bir çox mühüm tədbirlərin keçirilməsinə imkan yaranmışdır: "Ölkə rəhbəri bunu öz müsahibəsində geniş izah etdi. Xüsusilə 2024-cü ildə dünya əhəmiyyətli COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi və bu sahədə böyük təşkilatçılıq işlərinin aparılma-

Bu gün Azərbaycan iqtisadiyyatı imkan verir ki, büdcə xərclərimizin 8.4 mlrd manatını ölkənin milli təhlükəsizliyinin, müdafiə və ordu quruculuğunun artırılmasına yönəldə bilək".O eyni zamanda vurğuladı ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə bərpa işlərinin

sı dünyaya Azərbaycanın bir örnək kimi təqdim edilməsi, iqtisadi uğurlarımızın beynəlxalq aləmdə qazanılanların ifadəsi kimi qiymətləndirilməlidir. Cənab Prezidentdə öz çıxışında bildirdi ki, bir çox ölkələrin mənfur niyyətlərinə, COP29-u baykot etmə çağırışlarına baxmayaraq Azərbaycan bu tədbiri yüksək səviyyədə keçirdi və qarşıya qoyulan bir çox məqsədlərə nail olundu. Bu məqsədlərdən ən başlıcası ölkə rəhbərinin humanist çağırışları, kiçik ada dövlətlərinə qayğı, müstəqilliyini təmin etmiş kiçik ölkələrə yardım və insanların yaxşı yaşaması üçün mühüm maliyyə məsələlərinin həll edilməsi idi. Bu məsələlər COP29-un yekunlarında artig təsdig olundu.

görülməsinə artıq son illərdə 9 mlrd manat vəsait sərf olunub: "Ölkə rəhbəri müsahibəsində bildirdi ki, bu ildə 4 mlrd vəsaitin xərclənməsi nəzərdə tutulub və həmin ərazilər cənnətə çevriləcək. Hər birimizə aydındır ki, bu gün Qarabağda və Şərgi Zəngəzurda gedən quruculuq işləri nəinki Azərbaycanda həmçinin qonşu ölkələrdə də qürur hissi doğurur. Erməni faşistləri tərəfindən 30 il işğal altında qalan, dağıdılan şəhər və kəndlərimiz bu gün abadlaşdırılır. Həmin ərazilərə 30 mindən artıq insan köçürülmüşdür və yeni köç uğurla davam etməkdədir. Azərbaycan Prezidenti bu məsələlərə geniş yer verdi və bildirdi ki, biz işğaldan azad edilmiş ərazilərdə nümunəvi həyat yarada-

cıq, həmçinin onuda qeyd etdi ki, mən yüz dəfədən çox həmin ərazilərə artıq səfər etmişəm. Hər səfər zamanı yeni duyğular, hisslər yaşadığını və Qarabağı azad, xoşbəxt görməyi ən böyük arzusu olduğunu vurğuladı. Bu Azərbaycan Prezdentinin torpağına, vətəninə sonsuz məhəbbət və sədaqətinin göstəricisidir, eyni zamanda xalq birliyinin ifadəsidir.

Azərbaycan Prezdenti dəfələrlə vurğulayıb ki, xalq mənim arxamdadır, məndə xalqımın arxasındayam. Ölkə rəhbəri böyük ümidlə və qətiyyətlə bildirdi ki, biz mütləq Şərqi Zəngəzura qayıdacıq. Naxçıvana gedən yol mütləq açılacaq və açılmalıdır. O bildirdi ki, faşizm heç vaxt qalib gələ bilməz. Emənistanın üç prezidenti faşizm ideologiyasına xidmət ediblər, bu gün də həmin ideologiyanın daşıyıcılarıdır. Ya Ermənistan faşizmin kökünü kəsməlidir, ya da biz faşizmi məhv etməliyik. Azərbaycan Prezdentinin bu çıxışı beynəlxalq aləmdə böyük əks-səda yaradıb. Bu çıxışdan irəli gələn vəzifələr Azərbaycanın milli maraqlarına uyğundur, həm də sülhün, əmin-amanlığın, demokratiyanın inkişaf etdirilməsinə bir töhfədir".

Xeyrənsə Piriyeva

"Estetik mərkəz və salon adı altında əməliyyatlar edirlər"

AYDINLIQ GƏTİRİLDİ

66 Pnsanlar filtrlərlə öz şəkillərini çəkərək L özlərini elə görməyə başlayırlar, sonra adi şəkillər çəkəndə özlərini bəyənmirlər. Xüsusilə də son dönəmdə burunlarını düzəltdirən xanımlar lipasaşkın, abdominoplastika, omba və sinənin bövüdülməsi əməlivvatları və sosial şəbəkələri açsaq boybov gedən reklamlar diqqət çəkir. İxtisası həkim olan və ya olmayan hər kəs bu barədə özünü reklam edir. Hətta hansı həddə çatmışıq ki, artıq salonlarda belə əməliyyatlar olur, yəni estetik mərkəz, salon adı altında əməliyyat edirlər. İnsanlar özlərini və həyatlarını riskə atırlar". Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında psixolog Gülnar Orucova devib.

Onun sözlərinə gölə, son dönəmdə estetik əməliyyatdan dünyasını dəyişən insanların sayı çoxalıb: "Hər zaman əməliyyata pasiyent girirsə bir ölüm riski var və həkimlər heç vaxt o riski tam şəkildə xəstəyə başa salmırlar. Onlar ancaq bunun yaxşı tərəfini deyirlər, lakin fəsadlı tərəfi də mütləq izah olunmalıdır. İnsanlar artıq pəhriz tuta-

raq, idmana gedərək, aktiv həyat tərzi yaşayaraq arıqlamaq istəmirlər. Gözəllik böyük sinə, omba, dodaqlar, çəkik gözlər və qaşlar olub. İnsanlar artıq kilo alan kimi bir başa lipasaşkın əməliyyatına gedirlər. Bu əməliyyatın nə qədər təhlükəli olduğunu, hətta 20 faiz ölüm riski olduğunu həkim deməlidir. Pasiyentlər dünyasını dəyişir, lakin həkimlər qaldığı yerdən həyatlarına davam edirlər. Çünki o qədər sənədlərə imza atırlar ki, mən dünyamı dəyişsəm nə özüm, nə ailəm şikayətçi olmayacıq. Əməliyyatda hər hansı qüsur olsa şikayət etməyəcik. Həkim özünü qarantiya alaraq əməliyyatı edir. Estetik cərrahiyyə günügündən pöhrələnir. Niyə belə bir vəziyyət alır, hətta həkim digər sahələri yox estetik cərrahiyyəni secir? Cünki müraciətlər günügündən çoxalıb. Artıq hər kəs özünü əcaib görüntüyə salmaq istəyir".

Xeyrənsə

Niyə qışqırırıq?..

FELYETON

Ay Molla, sən Allah, vaxt elə, qulaq as, bir yol göstər bizə. Vallah səndən başqa bu dərdi kimə dedimsə, çarəsi olmadı. Ay rəhmətlik, axı səsdən başımız çatlayır. Bəlkə də həkimə getsək, hamımıza "basınız xarab olub, gedin qalan ömrünüzü istədiniz kimi yaşayın",- deyəcək.

Ay Molla, hərdən fikirləşirəm ki, bu uzaydan gəlib gecəynən bizə nə isə etdilər, görəsən? Elə hey o deyir-bu deyir ki, axşam göydə tarelka gördüm, yerdə parıltı gördüm. Vallah, şübhələnirəm bəzən. Bizə nə etdisə, onlar etdi. Yoxsa ətdən, sümükdən ibarət bizləri bu səs çoxdan o dünyaya aparmış olmalıydı.

Ay qurban olum, camaatın hamısı qışqırır, xəbərin var? Hamı ucadan danışır, qulağını tıxıb öz-özünə danışır. Vallah, elə qorxulu görünürlər ki... Bir də görürsən ki, küçədə bir nəfər öz-özünə danışa-danışa sənə tərəf gəlir. Hiss edirsən ki, əlin-ayağın buzlayır. Gəlib yanından keçir, xeyli aralanandan sonra sənlə işi olmadığını görüb toxdayırsan. Gənclərin universitetdən çıxma vaxtı küçədə bir hay-qışqırıq başlayır ki.... Birbiriləri ilə zarafatlaşa-zarafatlaşa, ucadan danışadanışa gedirlər. Hələ metroda ey, elə ucadan danışırlar ki, dönüb baxırsan, baxanda da sənə elə bir göz süzdürürlər ki, vallah, qorxursan. Deyirsən, bu yaşım-

da bunlar məni döyəcək, deyəsən... Metroda-qatarda bir də eşidirsən ki, kiməsə zəna gəldi, başladı çığıra-çığıra danışmağa. Onun əvəzindən ha utan, nə olsun. O, öz işindədir. Heç vecinə də deyil ki, axı bu gədər adamın gulağı məndədir...

Ay Molla, dərd bir olar, iki olar, deyərsən, hə. Axı onlarladır, hansından danışım ki, ürəyim soyusun. A kişi, xoşbəxt adammışsan ey, dövründə maşın-filan yox idi. Minirdin uzungulağa, düşürdün yola, başın sakit, qulağın dinc. Gəl də, nə olar, gəl, günümüzə bax. Gör, nələr çəkirik?

A kişi, bu Bakı şəhərini sən yaxşı tanıyırsan da, ta burada maşın əlindən tərpənmək mümkün deyil. İlahi,

kimin əlinə beş qəpik düşübsə, verib maşına, özü də girib içinə, ta çıxmaq bilmir. Axşama kimi o küçə sənin, bu küçə mənim. Siqnallayırlar, elə bir dəlixanadır bura. Siqnalı qoyum bir kənara ey. Maşınlardan çıxan musiqi səsi qapılarımızı Xəzərdən gələn fırtınalı külək kimi açıb soxulur evlərimizə, otaqlarımıza. Deyir, dur ayağa, sən hara, istirahət hara?

Allah köməyimiz olsun, ay Molla, yaman xəstəyik. Sən Allah, vaxtın olanda bizə bir kitab aç. Gör vəziyyətimiz necə olacaq? A kişi, deyirəm sənə ki, minlərlə maşın var bu şəhərdə, deməli, minlərlə də xəstə var. Bax halımıza. Desən ki, bunların mərəzi nedir? Budur ki, hamısının basının içine ne ise olub, ya da qulaqlarına. Maşında musiqiyə bu qədər səs verərlər?

Vallah, yazıqlar, xəstədir. Yoxsa bu səs kənardakıların başını bu qədər pozanda, gör onlara nə edər. Yəqin bunları o uzaydan gələnlər dəyisdirib özləri kimi dəmirə çevirdilər. Ki, bunlara səs təsir etmir. Gup-gup, axı nə qədər gup-gup?..

And olsun Allaha, Molla, gup-gup səsi beyninə təmas edir, qayıdır, mahnıların səsi qarışır bir-birinə, deyirsən bəs cənə... qaynayırsan. bəs cəhənnəmin qır qazanında pak-pak

Elə vallah, cəhənnəmliyik hamımız. Ətəyi qaldırıb dizimizdən iki qarış, köynəyi də göbəyimizdən bir qarış yuxarıya qaldırıb qoyanda, sinəmizi açanda, Allahın verdiyi əzaları bəyənməyib yeniləyəndə, sacımızı göy qurşağı rənglərinə boyayanda, sosial şəbəkələrdə biabırcılıqla məsğul olanda, Allah da bizə bax belə mərəz endirər göydən.

Günahkar özümüzük. Amma yenə də Allah köməyimiz olsun, Hamımızın övladı var. Övlad yazıq da nə etsin, gözünü açıb bizi görür, arxamıza üç təpik də artıq vurur. Deyirik görən bu niyə belə oldu? Ta düşünmürük ki, kül başımıza, bizim mərəzimiz buna da keçdi. Hə, Molla, gör bizə nə edə bilərsən. Yəni görəsən bu qışqırmamaq üçün bir dava varmı, yazığıq, həm də çox yazıq...

Mətanət Məmmədova

Bu gün dünyada müstəmləkə siyasəti yeni formada tətbiq edilməkdədir. Müəlliflər də dəyişməyib, orta əsrlərdə hansı dövlətlər insanlığa qarşı ən vəhşi davranışlar sərgiləyirdilərsə, bu gün daha incə, daha dərin, daha amansız bir formada öz əməllərini davam etdirirlər. Heç bir şərq, yaxud Afrika, ya da Cənubi Amerika ölkəsi müstəmləkəçi statusunu daşımır, bu ənənə yalnız bir qrup dövlət tərəfdindən davam etdirilir, yaşadılır. "Qoca qitə" adlanan Avropadakı dövlətlər – Fransa, Niderland (Hollandiya), İngiltərə, İspaniya, Danimarka, İrlandiya, Portuqaliyanın yaddaqalan ləkəli tarixi, qaranlıq keçmişi bir çox xalqın soyqırımına, hətta yox olmasına səbəb olub.

Tasmanların Avstraliya "avropalı-

lar"ı tərəfindən son nəfərinə qədər

məhv edilməsi bir barbarlıq nümunəsi,

bəşəriyyətə qarşı əsl nifrət hissidir.

Bəli, bunu törədənlər bu gün başqaları-

Asiyaya yürüş edən emissarların gücü

Fransaya na humanizm dersi keçmeye çalışan avropalılardır. Avropa dövletlerinden Afrikaya, Cenubi ve Merkezi Amerikaya, Yaxın Şerqe, Cenub-Şerqi Asiyaya yürüs eden emisserlerin görü

əlcəzair yazıçısı Boualem Sansal həbs edilib. Əlcəzair hakimiyyətinin hücumlarından gıcıglanan Fransa siyasətçiləri getdikcə əlcəzairlilərə əhəmiyyətli imtiyazlar verən 1968-ci ildə müstəmləkəçilikdən sonrakı sazişlərə yenidən baxılmasını tələb edirlər. Müzakirələrə Əlcəzair vətəndaşlarına verilən vizaların verilməsinə və sayının azaldılmasına daha sərt yanaşma, onların Fransada yaşaması üçün sadələşdirilmiş girişin ləğvi, elece de Olcezaire ilde texminen 110-130 milyon avro məbləğində maliyyə yardımının dayandırılması daxildir. Bu günlərdə parlamentdə Makronist fraksiyasının rəhbəri və keçmiş baş nazir Qabriel Attal belə bir təkliflə çıxış edib. Bu arada...

Fransa Afrikadan addım-addım sıxışdırılır

Fransa Afrikanın müxtəlif ölkələrinin "tələbləri ilə" bölgəni tərk edir. Fransız əsgərləri bu dəfə Çadla əməkdaşlıq müqaviləsi bitdikdən sonra Abeçe şəhərindəki hərbi bazanı tərk ediblər. Çadın Abeçe şəhərində təhvil-təslim mərasimi keçirilib. Abeche Hərbi Bazasında keçirilən mərasimə bir çox Fransa və Çad rəsmiləri qatılıb. Abeche qubernatoru Bachar Ali Souleymane mərasimdə

yalnız yarıçılpaq, silahsız insanlara çatıb. Onlara qarşı ən vəhşi üsullardan istifadə etməklə həm onlara məxsus olanları mənimsəyib, həm də yerli xalqların daha sağlam olanlarından işçi qüvvəsi, daha doğrusu qul kimi istifadə ediblər. Quldar avropalılar ələ keçirdikləri torpaqlarda koloniyalar yaradaraq insanlığı məhv ediblər. Fransa dünyanın müxtəlif qitələrində onlarla ölkə ələ keçiriblər, yüzlərlə kolonyalar yaradıblar, minlərlə yaşayış yerlərini yaşanmaz hala gətiriblər, milyonlarla insanın ölümünə səbəb olublar. Bu ölkələrdən biri də Əlcəzair və əlcəzairlilərdir. Əlcəzair bu gün Avropanın, xüsusən də Fransanın qazla təminatında xüsusi rol oynayır. İki ölkə arasında tarixlə bağlı dərin yaralar var, Əlcəzair 100 ildən çox Fransanın müstəmləkəsi olub. Milyonlarla əlcəzairli fransız müstəmləkəçiləri tərəfindən qətlə yetirilib. Məhz bu amil son illərdə Fransa-Əlcəzair münasibətlərinə ciddi təsir edir.

Gərginləsən münasibət və veni növ hücum

Fransanı "taun və qıtlıq"la hədələvən. Əlcəzair prezidentinin əleyhdarlarına qarşı repressiyalara və fransız cəmiyyətinə hücumlara çağıran əlcəzairli bloggerlər Fransanın bir sıra şəhərlərində saxlanılıblar. Müsahidəcilər bunun Əlcəzair hakimiyyət orqanları tərəfindən planlaşdırılmış kampaniya olduğunu və Fransa hakimiyyətinin müvafiq qətiyyətlə cavab verməyə calısır. Son zamanlar sosial şəbəkələrdə fransız və ərəb dillərində "müstəmləkəçi Fransaya", Əlcəzair müxalifətinə, İsrailə, Mərakeşə və yəhudilərə qarşı təhdid və lənətlərin əks olunduğu videolar yayılır. Fransa polisi yüz minlərlə baxış toplayan bu nümayişlərə fəal

reaksiya verməyə başlayıb. Yanvarın 3-də TikTok-da Zazou Youssef ləqəbi ilə tanınan və bir neçə yüz min abunəçisi olan əlcəzairli qeyri-qanuni mühacir Youssef A. Fransanın Brest şəhərində həbs edilib. O, həm Fransada, həm də Əlcəzairdə müxalifət xadimlərini və "Əlcəzair prezidentinin düşmənlərini" öldürməklə hədələyib. Həmin gün İmad Tintin təxəllüsü ilə internetdə yayımlanan və "fransızları diri-diri yandırmağa, öldürməyə və təcavüz etməyə" çağırış edən 31 yaşlı İmad Ould Brahim Qrenobl bölgəsində həbs edilib. TikTok-da da məsfransa-əlcəzairli olan Sofia Benlemmane "qətllə hədələmə, nifrət və ictimai təhqirlərə təhrik etmə" ittihamı ilə həbs edilib. Eyni ittihamlar bloggerlər Abdesslam Bazuka və Laksas06-ya qarsı da irəli sürülüb. Birincisi Əlcəzairə qaçıb, ikincisi axtarılır. Ən böyük rezonansa səbəb olan hekayə, Doualemn və ya Boualem Dz kimi tanınan 59 yaşlı Əlcəzairli TikToker Naaman Boualem haqqında idi. Bu Montpellier sakini dəfələrlə Əlcəzair prezidenti Əbdülməcid Tebbunə dəstək aksiyaları təşkil edib. Fransa hakimiyyətinin dediyinə görə, videolarından birində "Əlcəzair rejiminin əleyhdarlarına işgəncə çağırışları"nın yer aldığından sonra o, tez bir zamanda yaşayış icazəsindən məhrum edilib. Prefektura ona ölkəni tərk etmək əmri verib, baxmayaraq ki, onun Fransa vətəndaşlığı olan uşaqları olduğu üçün Fransada qalmaq qanuni hüququ var. Məhkəməni gözləyərkən Boualem əvvəlcə müvəqqəti saxlanma düşərgəsinə göndərilib, sonra isə yanvarın 10-da hətta məhkəmədən əvvəl təcili olaraq Əlcəzairə deportasiya edilib. Lakin, Əlcəzair rəsmiləri Boualemin etibarlı Əlcəzair pasportunun olmasına baxmaya-

raq onu qəbul etməkdən imtina ediblər. Naaman Bualemin təyyarəni tərk etməsinə icazə verilməyib. O, eyni təyyarə ilə Fransaya qaytarılıb və Paris yaxınlığındakı inzibati həbsxanaya yerləşdirilib.Qovulmanı təşkil edən daxili işlər naziri Bruno Retaillo "Əlcəzair Fransanı aşağılamağa çalışır" deyib. Xarici işlər naziri Jean-Noel Barrot xəbərdarlıq edib ki, eskalasiya davam edərsə Fransa Əlcəzairə cavab verməli olacaq. Əleyhinə fəal kampaniya başlayan əlcəzairli bloggerlər ilk olaraq Fransadakı Əlcəzair diasporuna üz tuturlar. Milli Statistika və İqtisadiyyat İnstitutunun məlumatına görə, 2023-cü ildə onun sayı 891,7 min nəfər olub - bu, immiqrantlar, əcnəbilər və ikili vətəndaşlıq sahibləri arasında ən böyük qrupdur. Bununla belə, əlcəzairlilərin ərəb və fransız dillərindəki videolarına təkcə Əlcəzair icmasının üzvləri deyil, həm də digər izləyicilər: immiqrantlar və fransızlar, mühacirlərin nəslindən olanlar baxır. Hakimiyyət bu cür videoların təsirini və siyasi vəziyyəti gərginləşdirə bilməsini ciddi təhlükə hesab edir.

Əlcəzair niyə öz səfirini Parisdən geri çağırıb?

Fransa ilə Əlcəzair arasında münasibətlər Emmanuel Makron Mərakeşin Qərbi Saxaranın mübahisəli əraziləri üzərində suverenliyini tanıdıqdan sonra pisləşib. Qəzəblənmiş Əlcəzair Parisdən səfirini geri çağırıb. Qarşılıqlı ittihamların başqa bir mövzusu nisbətən yaxınlarda ortaya çıxıb. Noyabrın 16-da Əlcəzair hakimiyyəti "milli maraqlara xəyanətdə", islamçılığa dözümsüzlükdə və 2019-cu ildən hakimiyyətdə olan və yenidən prezident seçilən Əbdülməcid Tebbun rejimini demokratikləşdirməyə çağırışlarda ittiham olunan fransız-

"Bu tarixi qərar Çadın müdafiə və təhlükəsizlik qüvvələrinə olan etimadımızın nümayişidir" deyib. Mərasimin ardından tərəflər Fransa əsgərlərinin yerləşdiyi Abeche Hərbi Bazasının Çad ordusuna təhvil verilməsi müqaviləsini imzalayıblar.Bazada olan 120 fransız əsgərindən 90-ı ölkəni tərk etdiyi halda, qalan əsgərlərin yanvarın 31-nə kimi ölkəni tərk etməsi planlaşdırılır. Çad hökuməti Fransa ilə 28 noyabr 2024-cü ildə imzalanan və müdafiə sənayesi və təhlükəsizlik sahələrində əməkdaşlığı gücləndirmək məqsədi daşıyan müqaviləni ləğv etmək qərarına gəldiyini açıqlayıb. Daha sonra Fransanın döyüş təyyarələri və hərbi birləşmələrinin ölkəni tərk etməyə başladığı bildirilib. Fransız əsgərlərinin yerləşdiyi Faya hərbi bazası dekabrın 26-da Çad ordusuna təhvil verilib. Paytaxt Enceminedəki Adji Kossei Bazasının yanvarın 31-də Çad ordusuna təhvil verilməsi və bununla da Fransanın Çaddakı hərbi varlığına tamamilə son qoyulması planlaşdırılır.Beləliklə, Fransa tarixi başdan-başa müstəmləkəçilik siyasəti ilə zəngindir. Vəziyyət o həddə çatıb ki, yeni müstəqillik qazanmış ölkələrdə belə vandal fransız izlərini görmək mümkündür. Bəzi dövlətlərin bayraqlarında, bəzilərinin adlarında, bəzilərinin isə dillərində kolonialist Fransa damğası açıq-aydın sezilir. Hətta Fransa hökuməti istər keçmişdə, istərsə də indi tabeliyindən çıxan ərazilərdəki dövlətləri milyonlarla dollar həcmində təzminat ödəməyə məcbur edir. Müasir dövrdə dünyaya sülh mesajları verən, özünü ən ali dəyərlərin daşıyıcısı kimi göstərən fransızlar tarix boyu saysız-hesabsız qətliamlarla yaddaşlarda qalıblar.

V.VƏLİYEV

Burun amaliyyatı və ÖLÜM RİSKİ

Jurun əməliyyatı həm ölkəmizdə, həm də dünyada ən çox edilən plastik əməliyyatlardan biridir. Ətrafınızda mütləq rinoplastika əməliyyatı etdirmiş insanlar var. Onların demək olar ki, hamısının fərqli bir hekayəsi var. Təəssüf ki, burun əməliyyatında istifadə edilən anesteziya üsulları səbəbiylə xəstənin oyaq qaldığı əməliyyatlar həmin insanlara mənfi təsir göstərə və o bir neçə saatı ömürləri boyu unutmalarına səbəb ola bilər. SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

Burun əməliyyatı lokal anesteziya ilə edilməməlidir

2000-ci illərin əvvəllərinə qədər burun əməliyyatında, xüsusən də klinik şəraitdə istifadə edilən anesteziya texnikası lokal anesteziya idi. Bu yanaşma Qulaq, Burun Boğaz (ENT) mütəxəssisləri arasında daha

qanaxma olmaması və bu təsir və uyuşmaların əməliyyat tamamlandıqdan sonra xəstənin rahatlığını artırmasıdır.

Burun əməliyyatı zamanı anesteziyadan qorxmaq bəzən ciddi problem yarada bilər

Anesteziya ilə bağlı qorxular hətta bir filmin mövzusu olub və bəlkə də hamımızın ortaq qorxularından biridir. Deməli, əslində çox normal bir qorxudur. "Nə olar yata bilmərəmsə?", "Əməliyyat zamanı hər şeyi hiss etsəm nə olacaq?", "Əgər əməliyyatdan ayılmasam nə olacaq?" Bu fikirlər dərhal ağlımızdan keçir. Problem ondadır ki, biz bu qorxuları şişirdirik və onların həyatımıza mənfi təsir göstərməsinə imkan veririk.

Ümumi anesteziya ilə bağlı risklər gündəlik həyatımızda aldığımız risklərdən çox deyil. Dünyada hər gün milyonlarla insan ümumi anesteziya ilə əməliyyat olunur. Rinoplastika əməliyyatı zamanı arzu olunan prosedurları yerinə yetirə bilmək, xəstənin və həkimin

tora qoşulur və xəstənin özbaşına nəfəs almasına icazə verilmir, əksinə cihazın köməyi ilə nəfəs alır. Bu məqsədlə xəstə boğazından keçən boru vasitəsilə anesteziya aparatına birləşdirilir və cihaz xəstənin oksigen və hava təzyiqi balansını tənzimləyir.

aparatına birləşdirilir və cihaz xəstənin oksigen və hava təzyiqi balansını tənzimləyir. Keçən əsrin ən mühüm ixtiralarından biri ümumi anesteziya verən cihazların kəşfi oldu.

Burun əməliyyatı zamanı ağrı olurmu?

Ümumi anesteziya bədəndəki bütün ağrı hisslərinin dayandırılması deməkdir. Bu müddət ərzində beyin istifadə edilən dərmanların təsirindən ağrı hiss etmir. Bundan əlavə, burun əməliyyatı zamanı burun nahiyəsində qanaxmalara nəzarət etmək üçün istifadə olunan lokal anestezik dərmanlar əməliyyatdan sonra da bu nahiyədəki uyuşmanın davam etməsini təmin edərək xəstənin həm əməliyyat zamanı, həm də əməliyy

stezioloqun tövsiyəsi ilə xəstənin təqibi zamanı çıxarılan maye əhəmiyyətli hesab edilərsə, xəstə kateterlə

verilmişsə və ya ane-

burun əməliyyatından çıxarıla bilər. . **Burun əməliyyatı üçün saqqal və biğ kəsmək lazımdırmı?**

Saqqal və biğ əslində burun əməliyyatına heç bir maneə yaratmır. Burun əməliyyatından əvvəl sizdən saqqal və biğinizi kəsməyiniz xahiş oluna bilər, çünki həkiminiz əməliyyat zamanı yuxarı dodağınızın orta nöqtəsini və çənənizin orta nöqtəsini görmək istəvir.

Burun əməliyyatında anesteziyanın təsiri nə vaxt keçər?

Burun əməliyyatı tamamlandıqdan sonra burun içərisinə tampon qoyulur və üzərinə gips və ya şin qoyulur. Bu prosedurlar tamamlandıqdan sonra xəstənin oyanması istənilir. Anesteziya, borunu rahat və rahat

çox yayılmışdır. Həmin dövrdə və daha əvvəl lokal anesteziya ilə burun əməliyyatı keçirənlərin əməliyyat zamanı yaşadıqları ağrı, qorxu və sıxıntılı bir neçə saatı bir yox, bir çox insana danışması bu gün burun estetik əməliyyatı ilə bağlı əfsanələrin yaranmasına səbəb oldu. Burun əməliyyatı zamanı əməliyyat ediləcək nahiyəni uyuşdurmaq üçün həmin nahiyəyə çoxlu iynə vurulmalıdır. İnsan bədənində ən həssas və ağrılı yer üzün orta hissəsi, yəni burun nahiyəsidir. Xəstə oyaq ikən bu nahiyələrə inyeksiya etmək ağrılı ola bilər.

Uyuşmadan sonra bu nahiyədə əməliyyat zamanı eşidilən səslər və əməliyyatlar yenə də xəstənin yaddaşına mənfi təsir göstərə bilər. Bu səbəblə rinoplastika əməliyyatı və ya burunda edilən hər hansı bir əməliyyat xəstə istəsə belə lokal anesteziya ilə edilməməlidir.

Burun əməliyyatı ümumi anesteziya ilə aparılmalıdır

Ümumi anesteziya bu gün bütün dünyada istifadə edilən, getdikcə etibarlılığı artan dərmanlarla riskləri getdikcə minimuma endirilən, təbabətin inkişafında çox mühüm rol oynayan, xəstə heç bir şey hiss etmədən əməliyyatların aparılmasına imkan verən bir anesteziya üsuludur.

Rinoplastika əməliyyatları xəstəxana mühitində və ümumi anesteziya altında aparılmalıdır. Bu sayədə xəstə icra edilən əməliyyatla bağlı ən kiçik bir narahatlıq bələ yaşamaz. Rinoplastika əməliyyatı anesteziya verildikdən sonra əməliyyat olunacaq nahiyələrə lokal anestezik inyeksiya ilə başlayır. Bunun səbəbi, əməliyyat ediləcək bölgənin

rahatlığını ən yüksək səviyyədə təmin etmək ancaq günümüzün müasir ümumi anesteziya texnikaları ilə mümkündür.

Burun əməliyyatında anesteziya riski varmı?

Hər cərrahi əməliyyat kimi rinoplastika və əməliyyat zamanı tətbiq olunacaq narkozun da məlum riskləri var. Bunlara məhəl qoymamaq düzgün olmazdı. Bununla belə, inkişaf edən texnologiya istifadə olunan dərman və cihazların etibarlılığının artmasına töhfə versə də, təcrübəli anestezioloqlar və tam təchiz olunmuş əməliyyat otaqları və xəstəxana mühitləri də bu risklərin azaldılmasında

atdan sonra ağrı hiss etməsinin qarşısını alır.

Burun əməliyyatı zamanı heyrətə gəlmək lazımdırmı?

Burun əməliyyatı zamanı lokal anesteziyadan niyə istifadə etmədiyimi və tövsiyə etmədiyimi yuxarıda izah etdim. Lokal anesteziya altında hiss etdiyiniz, eşitdiyiniz və bəlkə də gördüyünüz şeylər sizə mənfi təsir göstərə və əməliyyatınızın gedişatını poza bilər. Bu səbəbdən burun əməliyyatı zamanı xəstə mütləq yatmalıdır. Bu, demək olar ki, bütün dünyanın ümumi yanaşmasıdır.

Burun əməliyyatı zamanı

və idarə olunmasında çox mühüm rol oynayan amillərdir.

Burun əməliyyatı zamanı necə nəfəs almalı?

Ümumi anesteziya zamanı xəstə respira-

özündəngetmə olurmu?

Burun əməliyyatı zamanı kateterdən istifadə etmək nadir hallarda lazımdır. Xəstənin sidik ifrazını izləmək lazım olan bir vəziyyət yaranarsa, kateter qoyulur. Əgər əməliyyat uzun sürmüşsə, anesteziya ilə çox maye

bir şəkildə çəkərək xəstəni oyadır. Ancaq xəstə ilə danışsaq belə, dərmanların təsirindən bu yerləri xatırlamır. Bu səbəbdən xəstənin tam sağalması və sonra öz otağına aparılması gözlənilir. Bu vaxtlar bir qədər əməliyyatın müddəti, yəni xəstənin aldığı anesteziya müddəti ilə bağlıdır. 15-20 dəqiqə sağaldıqdan sonra anesteziyanın təsiri kəsilir və xəstə öz otağına aparılır.

Burun əməliyyatında ölüm riski

Plastik cərrahiyyə ilə bağlı hər bir hadisə ölkə və hətta dünya mətbuatının diqqətini cəlb etdiyi üçün bəzən bu problemlərlə bağlı xəbərləri tez-tez eşidirik. Bu gün dərc olunan son məqalələrə görə, anesteziyadan ölüm riskinin 100.000-də 1 olduğu bildirilir. Burun əməliyyatı bu riski artırmaz.

Xatırladaq ki, ötən gün burun çəpərindəki əyriliyi aradan qaldırmaq üçün əməliyyat olunan 30 yaşlı Nəzrin Mansurova komadan ayılmayıb və vəfat edib. Ailənin sözlərinə görə, əməliyyatdan sonra Nəzrinin vəziyyəti sürətlə pisləşib və beyninə çirk yayılıb. Xatırladaq ki, yanvarın 3-də cərrah Sənan Mehdiyev tərəfindən keçirilən əməliyyatdan bir gün sonra onun vəziyyəti ağırlaşıb.

Qeyd edək ki, bu, cərrah S.Mehdiyevlə bağlı ilk hadisə deyil. 2015-ci ilin martında həmin həkimin əməliyyat etdiyi 18 yaşlı Leyla Mürsəlova klinikada vəfat etmişdi. Ailəsinin uzun müddət davam edən şikayətlərindən sonra hadisə araşdırıldı və S.Mehdiyev 8 ay 23 gün müddətinə azadlıqdan məhrum edildi. Lakin onun azadlıqdan məhrumetmə cəzası əvvəllər barəsində seçilmiş ev dustaqlığı qətimkan tədbiri ilə əvəzləndi və cəzası çəkilmiş hesab olundu.

Ayşən Vəli

Sarigamiş hərəkatı

90 mindən çox mehmetcik bir gecədə buz adama çevrildi

arıqamış hərəkatı. Həmin hadisədən bizi 110 illik zaman ayırır. Bir əsr, yeddi il. Qısa bir tarix deyil. Yaddaşlarda, salnamələrdə iz salan və zaman-zaman xatırlanan tarixdir. İnsanın düşüncəsinə, silinməz daş yaddaşlara sarsıdıcı olay kimi həkk olunan bu hərakət minlərlə insanın həyatına son qoydu. 90 mindən çox əsgərin donub şaxtalı çöllərdə buz adama çevrilməsi bir dastandır. Bəzən insan əqli, belə bir hadisənin tarixdə yaşamasına inana bilmir, tarix isə həqiqəti yazır. Tarixin yazıya aldığı acı və tükürpədisi səhifələri vərəqlənir. Rusiya imperiyası ilə Osmanlı imperiyası arasında 1914-cü il dekabr ayından 1915-ci il yanvar ayına qədər Sarıqamış bölgəsində baş verən hərbi münaqişə tarixin yeni səhifəsinə yazıldı. Tarixi mənbələrdən məlumdur ki, Birinci Dünya Müharibəsində Türkiyənin düşdüyü vəziyyətdən yararlanan Rusiya Osmanlıya müharibə elan edir. Cənub-Şərqi Anadolunun azad olunması üçün Osmanlı dövləti yeni - 9-cu Qafqaz cəhbəsini yaratmalı oldu. Hərbi nazir Ənvər Paşanın hazırladığı plana əsasən, Sarıqamışa iki istiqamətdən - Sarıqamış və Allahuəkbər dağlarından hücum edərək Qafqazda rus qoşunlarına zərbə endirməli idi. 1915-ci ilin əvvəllərində "Turan fatehi", "Sarıqamış fatehi" olmaq arzusu ilə alışıb-yanan Ənvər paşa qışın həddən artıq soyuq olmasını, əsgərlərin isti paltar və ərzaqla yaxşı təmin olunmamasını nəzərə almadan Qafqazda hərbi əməliyyatların başlamasına əmr verir. Vəziyyət elə bir vaxta təsadüf edir ki, Osmanlı ordusuna ərzaq, döyüş sursatı və pal-paltar gətirən gəmiləri çar ordusu Qara dənizin sularında batırır. Əlbəttə ki, vəziyyətin son dərəcə ağır olduğunu görən tədbirli və güclü sərkərdə istefada olan Hasan İzzət paşa tələbəsi - 34 yaşlı Ənvər paşaya əl saxlamağı, bir az gözləməyi məsləhət görür: "Qara qışın ən sərt çağıdır. İndi hərəkət etmək göz görəsi faciəyə getməkdir. Qış şiddətini azaltsın, yollar açılsın, biz də hazırlıglarımızı bir az artıraq, ondan sonra düşmənə həddini bildirərik". Lakin Ənvər başa razılaşmır. Tamamən qarla qapalı yüksək dağlıq və yolsuz bir ərazidə, o günün şərtləri ilə qış təchizatından məhrum piyada üçün bu yürüş çox riskli idi. Amma Ənvər Pasanın ruslara olan sonsuz nifrəti onun bu bövük riski nəzərə almasına mane oldu. Belece, hem silah-sursat, hem de techizat və qida baxımından mövcud problemlərə baxmayaraq, Ənvər paşa 125 min əsgərə

> "MƏN OƏLBƏN SAVASDIM VƏ PESMAN OLMADAN ÖLÜRƏM"

"irəli" əmri verir.

Mənfi 40 dərəcə şaxta türklərə düşməndən daha betər gənim kəsilir. Gündüz baslayan yürüşdə əsgərlərin yumşalan çarıqları gecə donmağa, bir qəlib kimi ayaqlarını sıxmağa başlayır. Addım atmaq imkansız olurlar. Əsgərlər donmamaq üçün olduqları yerdə hoppanıb-düşməyə başlayırlar, ancaq

saxta bütün vücudlarını sarır. Ənvər paşanın növbəti əmri gəlir: "Yıxılıb qalan əsgər qaldırılmavacaq".

125 minə yaxın əsgər və zabitdən ibarət isti paltarsız, təminatsız, zəif silahlanmış ordunun arasında yüzlərlə azərbaycanlı larına köməyə getmişdilər. Tarixçilər bu mənzərəni belə ifadə edirdilər: "Altı əsrlik qoca Osmanlı ölüm növbəsində idi".

Ruslar vaxt itirmədən Qafqaz cəbhəsini açır və Qərbi Anadolu torpaqlarına girirlər. Avropa və Asiyanın bir çox ölkələrinə səpələnmiş Osmanlı ordusu ingilis, fransız, yunan və rus hücumları qarşısında duruş gətirə bilmirdi. Hər gün sayı azalırdı. Hərəkət planına görə, 9-cu ordu Sarıgamış dağlarını. 10-cu ordu isə Allahuəkbər dağlarını aşaraq, rusları Sarıqamışda mühasirəyə almalı idi.

Tarixin səhifələrində göstərilir ki, ruslar yanvarın 4-də gəti hücuma keçdilər. Türk ordusu özündən 8 qat güclü düşmənlə qarın-çovğunun altında üz-üzə idi. Gözlənən yardım da gəlməmişdi. Ənvər paşa vəziyyətin nə qədər ağır olduğunu gördükdən sonra vəsiyyət yazır: "İndiyə qədər əsgər və zabitlərimiz güsursuz savaşdılar, bir cox manevr etdilər, İndi isə 11-ci kolordunu və süvari dəstəsini gözləyirəm. Gəlir və yetişərsə düşməni pozacağam. Gəlməsə düşmən zəifləmiş hissəmizə fəmi yaptığımı sanıram. Məğlub olmayın, düşmənlə sona qədər savaşın, hər halda sonunda müvəffəq olacağıq. Mən qəlbən savaşdım və peşman olmadan

ölürəm. Yaşasın dinim, Vətənim, padişahım!"

"BİR NƏFƏR BELƏ ORDUSUNA, VƏTƏNİNƏ ARXA ÇEVİRMƏDİ"

1915-ci ilin yanvarı idi. Yaşam dövründə zəfərləri qədər faciləri də çox olan Osmanlı dövləti tarixinin bu günündə səhifəsinə tayıbərabəri olmayan, tükürpədici faciə yazdı. Sarıqamışda 90 mindən çox mehmetcik donub saxtalı cöllərdə buz adamlara cevrildi. Soyuqdan bir-birinə sarılanlar elə bu vəziyyətdəcə ölmüşdülər. Türk qanına susamış işğalçı yadellilər bu savaşda bir qurşun belə işlətmədən istəklərinə nail olmuşdular.

Mənbələrdə göstərilir ki, ingilis generalı Vavel Sarıqamış süqutundan sonra yazırdı: "Türk ordusu, dünyanın heç bir ordusunun yerindən tərpənməyəcəyi şərtlər altında müharibə edən ordudur. Bir nəfər belə ordusuna, vətəninə arxa çevirmədi".

Sarıqamışdakı rus ordu generalı Pietroviç isə xatirələrində bu mənzərədən dəhşətə gəldiyini yazırdı. Tədqiqatçılar yazır ki, rus generalının son illər üzə çıxarılan məktub və xatirələri tük ürpədir, ürək göynədir. Pietroviç Moskvaya göndərdiyi telegramda yazır: "Onları təslim ala bilmədim, çünki əsir alınası heç kimsə yoxdur. Onlar bizdən əvvəl öz Allahlarına təslim olmuşdular".

Sarıqamış hərəkatı bir qəhrəmanlıq dastanına çevrildi. Bu tarixi savas dünya tarixində baş verənlərin heç biri ilə müqayisə belə olunmur. Tarixin Sarıqamış uğursuzluğundan sonra Türkiyənin şərq hissəsi rus ordusunun işğalına, Qars və Ərzurum əhalisi isə rus və ermənilərin kütləvi qırğınına məruz qaldı. 1916-cı ilin fevralında Orzurum, martda İsfahan, apreldə Trabzon, mayda Xoy və Dilman, iyunda Ərzincan, avqustda isə Mus rus ordusu və erməni terrorçu dəstələri tərəfindən işğal edildi. Ruslara arxalanan ermənilər türk-müsəlman kəndlərinə hücum edərək, əhalini qılıncdan keçirdilər.

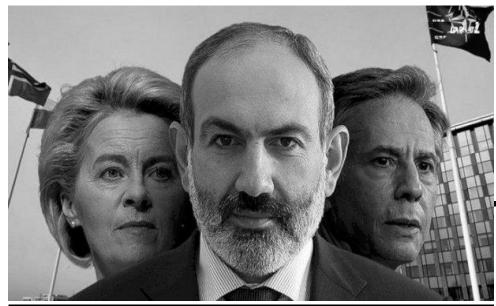
Sarıqamış məğlubiyyəti Türkiyə ilə bərabər Azərbaycanın da məğlubiyyətinə səbəb oldu. Ruslara arxalanan ermənilər türk-müsəlman kəndlərinə hücum edərək, əhalini qılıncdan keçirdilər. Bu uğursuzluqdan güclənən erməni terrorçuları Azərbaycana üz tutdular, elimizi kəndkənd, oba-oba yandırıb külə döndərdilər. Ən dəhsətlisi isə budur ki, işğal olunmuş türk torpaqlarında, Anadolunun şərqində Ermənistan dövləti yaratdılar. Sarıqamış savasında əsir götürülən minlərlə türk əsgərini Rusiya Cənubi Qafqaza gətirərək, o vaxt "Cəhənnəm adası" adlandırılan Nargində yerləşdirdi.

Sarıqamış hərəkatında 90 min adam şəhid oldu. Təxminən 5000 nəfər ruslara əsir düşür. Məlumat üçün bildirək ki, Sarıqamış Türkiyənin cənub-şərqində, Qars əyalətində yerləşən və o qədər də böyük olmayan bir qəsəbədir. Dağlıq ərazidə yerləşdiyindən buraların qışı çox şaxtalı keçir, ilin altı ayı gar olur, yayı isə gısa və sərindir. Türkiyə bu əraziləri 1878-79-cu illərdə Balkan müharibəsində itirmişdi. O vaxtdan buralar 1920-ci ilə qədər çar Rusiyasının işğalı altında olub. Şanlı türk ordusu bütün çətinliklərə baxmayaraq, 1920-ci ildə Sarıqamış torpaqlarını düşmən işğalından əbədi azad edir.

Bu gün Sarıqamış hərəkatından 110 il ötür. Faciədən 110 il kecsə də, Sarıqamıs şəhidlərinin xatirəsi Türkiyə xalqı tərəfindən dərin ehtiramla anılır. Türkiyənin əsrarəngiz təbiətə malik Sarıqamış vilayətində indi geniş qış turizmi fəaliyyət göstərir.

Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI

Qərb isə İrəvandan heç bir real perspektiv təklif etmədən bundan çirkin məqsədləri üçün istifadə edir

u günlərdə Ermənistan hökuməti Avropa İttifagına (Aİ) daxil olmag prosedurunun başlanmasına dair qanun layihəsini parlamentə təqdim edib. Eyni zamanda, hökumət başçısı Nikol Paşinyan qanunun yalnız bu ideyanı "müzakirə etmək" üçün lazım olduğunu devib. Onun sözlərinə görə, məsələ referenduma çıxarılacaq. Eyni zamanda, Aİ-nin özündə hələ heç kim Ermənistanı hec yerə dəvət etməyib. Hələlik Brüssel yalnız "yaxınlaşma" təklifi ilə çıxış edib. Sual yaranır: İrəvan dəvət olunmadığı ittifaqa necə daxil olmağı planlaşdırır?

NEWS.ru saytında dərc olunan məqalədə bildirilir ki, Qərb Ermənistanı Ukrayna yolu ilə aparır, ölkədən Rusiya və İrana qarşı istifadə etməyə çalışır. Bu barədə "Ana Ermənistan" hərəkatının lideri, politoloq Andranik Tevanyan da xəbərdarlıq edir.

faydalanacaq. Əsasən də Brüsselin bunun üçün xüsusi bir iş görməsinə ehtiyac yoxdur - sadəcə olaraq müşahidəçilər göndərir, az migdarda pul köçürür, bir neçə silah göndərir. Bunun müqabilində Aİ çox şeyə hazır olan, o cümlədən Rusiya və Azərbaycanın regionda maraqlarına qarşı çıxan ölkə əldə edir", - deyə Naumov bildirib. Politoloq qeyd edib ki, Ermənistanın Aİ-yə daxil olması prosesi istənilən halda ümumi sərhədlərin olmaması ilə çətinləşir. "Ermənistan Aİ-yə daxil olmaq niyyətində deyil, xüsusən də onun ittifaqla nə quru, nə də dəniz sərhədləri olmadığına görə", - Naumov bildirib. Onun fikrincə, belə bir ideyanın müzakirəsi Paşinyana sərfəlidir və erməni xalqı ölkənin Qərbə doğru getdiyi illüziyasını qəbul edir.

Məlum məsələdir ki, Avropa İttifaqına üzvlük arzu və istək əsasında reallaşmır. Bu, müəyyən siyasi qərarlar, standartlar çərçivəsində həyata keçirilir. Müasir Ermənistanda isə bu standartların yüzdə biri

Onun fikrincə, Paşinyan əslində Aİ-yə qoşulmağın qeyri-mümkün olduğunu anlayır, lakin reytinqini saxlamaq üçün bu şüardan istifadə edir. "Paşinyan manipulyasiya edir, Avropa İttifaqında gələcək həyatla bağlı illüziyaları olan əhalinin təbəqələrini aldadır. Əslində bu proses Ermənistanın özünün təhlükəsizliyini təhdid edir. Biz Ukraynanın timsalında Aİ və kollektiv Qərbin nə istədiyini görürük. Onlar hesab edirlər ki, Kiyev Moskvaya qarşı mübarizədə sövdələşmə obyektidir. Eyni şeyi Ermənistanla da edəcəklərini gözləyirlər. Gürcüstanda bunu tez başa düşdülər və buna görə də özlərini xilas etdilər. Paşinyan isə Qərb kuratorlarının sifarişlərini yerinə yetirməklə özünü xilas etmək istəyir", -Tevanyan bildirib.

Rusiyalı politolog Aleksey Naumov isə bildirib ki, Paşinyan hakimiyyətdə qalması üçün bu ganun layihəsinə ehtiyac duyur: "Bu, Paşinyanın siyasi silah kimi istifadə etdivi güçlü idevadır. Avropa İttifagı bunu görür və başa düşür ki, onun təşviqindən

yoxdur desək, yanılmarıq. Burada rəsmi İrəvanın "avropalı olmaq" üçün həddən artıq tələsdiyini demək lazımdır. Axı, həmin Aİ-də yaxşı bilirlər ki, Ermənistan Moskvanın dominantlıq etdiyi bir sıra siyasi, iqtisadi, eləcə də hərbi ittifaqların, xüsusən də Avrasiya İqtisadi İttifaqı və Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının üzvüdür. İkincisi, Aİ-yə üzv olmağın əsas sərti ölkənin Avropa qitəsində yerləsməsidir. Ermənistan isə coğrafi nöqteyi-nəzəraiddir. Üçüncüsü, Asiyaya Ermənistanın müstəqil iqtisadiyyatı mövcud devil. Hayastan bu sahədə Moskvadan tam asılı vəziyyətdədir. Bundan başqa, regional şərait və reallıq da İrəvanın Aİ üzvlüyünə namizəd olmasına imkan vermir. Dördüncüsü, Ermənistanın beynəlxalq hüququn tələblərinə cavab verən konstitusiyası yoxdur. Onun əsas qanunu özündə qonşu dövlətlərə qarşı ərazi iddialarını ehtiva edir. Bu durumda Ermənistanın Avropa ailəsinə hansı parametrlərə görə üzv olmağa çalışması heç özünə də tam aydın deyil.

Paşinyanın öz xalqının gözünə kül üfürmək şakəri

Bununla belə, erməni sivasi elitası hələ də xalqa Aİ-yə üzvlüklə bağlı nağıllar danışmaqda davam edir. Paralel olaraq isə hökumət tezisini dəstəkləmək üçün KİV-lərdə tez-tez bu məsələ ilə bağlı palaz-palaz yazılar hazırlanır, artıq yaxın vaxtlarda bunun reallaşacağı bildirilir. Kiçik araşdırmalar zamanı məlum olur ki, yaxın illər ərzində Avropa siyasətinin üfügündə erməni bayrağının dalğalanması mümkün deyil. Elə bir necə av öncə Aİ-nin Xarici siyasət və təhlükəsizlik məsələləri üzrə ali nümayəndəsinin sözçüsü Peter Stano bu barədə maraqlı açıqlama vermişdi. P.Stano "Azadlıq Radiosu"nun Ermənistan bürosuna müsahibəsində bildirmişdi ki, Ermənistanla Avropa İttifaqı arasında danışıqların üzvlük namina, daha dəqiq desək, Aİ-nin mümkün genişlənmə planlarına göz atsın. Çünki orada Ermənistana aid bir cümləyə rast gəlinmir. Belə ki, nə Ümumavropa məkanında böyük nüfuza malik EPP, yəni Avropa Xalq Partiyasının, nə PES, yəni Avropalı Sosialistlər Partiyasının (nüfuzuna görə ikinci partiyadır), nə ALDE, yəni Avropa Naminə Liberallar və Demokratlar Alyansının (hazırkı parlamentdə üçüncü olan hökumətin bir hissəsidir), nə ECR, yəni Avropa Mühafizəkarlar və İslahatçılar Alyansının (əslində hökumət partiyası yox, avroskeptiklər sırasına daxildir), nə də ki, Avropa Yaşıllar Partiyasının proqramlarına nəzər saldıqda görürük ki, Ermənistan barədə bir söz belə yoxdur. Siyahını uzat-

zədliyi imkanları ilə heç bir əlaqəsi yoxdur: "Bunun potensial üzvlük namizədliyi prosesi ilə heç bir əlaqəsi yoxdur. Aİ-Ermənistan tərəfdaşlığı gündəliyi üzrə danışıqlar hər iki Ermənistana aid bir cümləyə rast gəlinmətərəfin birgə daha çox işlər görmək üçün qarşılıqlı istək və iradəsini əks etdirir, mövcud münasibətlərə əsaslanır. Hazırkı əlaqələr isə Hərtərəfli və Genişləndirilmiş Tərəfdaşlıq Sazişi ilə müəyyən edilir. Bu danışıqların potensial üzvlüyə namizədlik imkanları ilə heç bir əlaqəsi yoxdur, bunlar iki fərqli şeydir, bizim artıq Ermənistanla Hərtərəfli və Genişləndirilmiş Tərəfdaşlıq Sazişimiz var və indi biz bu baza əsasında hansi sahələrdə daha sıx əməkdaslıq edə biləcəyimizi müəyyən edirik".

İlk dövrlərdə isə vəziyyət tamam fərqli idi. Ermənistanın perspektivdə Aİ-yə üzv olmaq ümidi böyük idi. Ancaq P.Stanonun açıqlaması bu ümidlərin puça çıxacağını göstərir. Ermənistana bu geosiyasi reallığı dərk etmək üçün uzağa getmək lazım deyil. Yetər ki, bu gün Avropa Parlamentində təmsil olunan aparıcı partiyaların planları-

maq olar. Avropa Solçular Partiyası, Avropa Azad Alyansı kimi siyasi qurumların da seçkiqabağı programında mişdi. Qeyd edək ki, yuxarıda adı çəkilən siyasi partiyalar Avropada kifayət qədər çəki və nüfuza malikdir və rəsmi Brüsseldə siyasi qərarların alınmasında həlledici rola malikdirlər.

Fikrimizi ümumiləşdirsək deyə bilərik ki, yaxın illərdə Ermənistanın Aİ-yə üzvlüyündən bəhs edilməyəcək. Bu məsələ ilə bağlı Avropanın əsas siyasi qüvvələrinin heç bir baxışı, vədi yoxdur. Bu isə bir daha deməvə əsas verir ki, erməni siyasi elitası xalqın gözünə kül üfürmək, nağıllar danısmaqla başının altına yastıq qoyur. Amma necə deyərlər, yalan ayaq tutar, yeriməz. Yəqin ki, bir müddətdən sonra sadə erməni xalqı bunun hesabını soruşacaq və Aİ üzvlüyü ilə bağlı verilən vədlərə görə Paşinyan hökuməti cavab verməli ola-

Sevinc Azadi

Bəşəriyyətin ağciyərlərinə terrorun 2-ci seriyası: Plandemiya baş verəcəkmi?

u günlərdə qlobal gün-**B**dəmdə planetin ağciyərlərinə təcavüz, yəni iri yanğınlar olsa da, ondan daha qorxulu bir təcavüz də bəşəriyyətin ağciyərlərinə edilir. Hər ikisi öz filminin 2-ci seriyasıdır. Bir neçə il qabaq dünyanın ən böyük meşələrinin (Amazon, Sibir, Kaliforniya, Afrika, Türkiyə, Yunanıstan və s) yandırılması planetin ağciyərlərinə terror filminin 1-ci seriyası idi. İndi bu filmin 2-ci seriyası başlayıb. Eləcə də, bir neçə il qabaq bəşəriyyətin ağciyərlərinə qarşı COVİD terroru da filmin 1-ci seriyası idi, indi 2-ci seriya başlayır.

Dünyanın fərqli ölkələrində ortaya çıxan yeni metapnevma vurusu artıq digər ölkələrə də yayılmaqdadır. 2024-ci ilin sonu 2025-ci ilin əvvəllərində dünyada yeni virusun yayılacağı və pandemiyaya səbəb olacağı haqda neçə ildir ki proqnozlar verilirdi və müxtəlif adlarla təqdim olunurdu. Hətta bır sıra qlobal media və ekspertlər tərəfindən bu virusun öldürücülüyünün Coviddən 20 dəfə güclü olacağı da qeyd olunurdu. Hələlik, bu virus təhlükəli həddə çatmayıb, lakin heç kim təminat verə bilməz ki, süni yaradıldığı və qəsdən dövriyyəyə buraxıldığı heç kimdə şübhə doğurmayan bu virusun yeni, daha ağır modifikasiyaları ortaya çıxmaya-

Virus və ona qarşı vaksinin hazırlanması haqda son 1 ildə dünya mediasında və beynəlxalq ekspertlər tərəfindən dəfələrlə danışılıb, yazılıb. Bu yazıda onlardan bəzilərini sizlərə xatırladacağıq. Çünki nə və necə baş verdiyini anlamaq üçün prosesin gedişinə baxmaq lazımdır.

"Amerika Psixoloji Assosiasiyası (APA) senzuraya əsaslanan yeni psixoloji kampaniya həyata keçirir. Assosiasiya, onlayn "dezinformasiyanın" dayandırılmasına kömək etmək üçün hökumətdən federal maliyyə tələb edir.

2021-ci ildə APA ABŞ-ın Xəstəliklərə Nəzarət və Qarşısının Alınması Mərkəzlərindən COVID-19 ilə bağlı əsas məlumatları onlayn izləməyə kömək etmək üçün 2 milyon dollarlıq qrant qəbul edib.

Qorxurlar ki, növbəti pandemiya başlayanda Covid biabırçılığı zamanı olduğu kimi internetdə ifşa olunacaqlar". NaturalNews.com 18/01/2024

"ABŞ uzun müddətdir ki, yaxşı vəziyyətdə deyil. Hazırlıqlar əlbəttə ki, gedir: amerikalıları qorxutmaq üçün vətəndaş müharibəsi haqqında film çəkdilər və daha çox maraqlı işlər görəcəklər.

Bütün bunlar isə iqtisadiyyat və bank sistemindəki problemlər fonunda baş verir. Belə şəraitdə diqqəti yayındırmaq üçün güclü bir tətik lazımdır. X virusu Covidin göstərdiyi kimi işlək bir seçimdir.

Ona görə də biz yeni epidemiya ssenarisini ehtimalını yüksək hesab edirik".

@ZeRada 20/01/2024

Qlobalistlərin açıq şəkildə xəbərdarlıq etdikləri X epidemiyası vasitəsilə dünyanı necə yenidən formatlamağa hazırlaşdıqlarını düşünmək üçün ciddi əsaslar var!

Əvvəlcə sürətli bir layihə:qlobal istiləşmə problemi

- Antarktidada hər şeyi məhv etməyə qadir olan qədim viruslar
 var
 - X epidemiyası baş verirpeyvend prosesi

 hər kəs üçün karbon izləri və rəqəmsal pasportların tətbiqi İndi isə faktlar:

Arktika zombi virusları minilliklər boyu Arktikanın əbədi şaxtasında sıxışaraq, buzlaqların əriməsi və Sibir gəmiçiliyinin artması ilə bərabər, həm də yeni dəhşətli pandemiyaya səbəb ola bilər - The Guardian.

Tədqiqatçılar artıq amöbləri yoluxdura bilən "Methuselah" zombi viruslarının ştammlarını təcrid ediblər və insan patogenləri olan poksvirusların və herpesvirusların genomik izlərini müəyyən ediblər

Alimlər insanlar üçün yoluxucu olan başqa hansı virusların əbədi buzlaqda gizləndiyini bilmirlər və onlar qorxurlar ki, uzaq keçmişdən gələn bir virus yeni qlobal epidemiyaya səbəb ola bilər.

•X xəstəliyi ilə bağlı xəbərləri birləşdirsəniz, əla hekayə alınır.

Yanvarın 17-də Davosda qlobalist Qebreyesusun rəhbərliyi ilə Dünya İqtisadi Forumunda "X xəstəliyinə hazırlıq" mövzusunda toplantı keçirilib.

"Gələcək illərdə baş verə biləcək və 50 milyondan çox insanı öldürə biləcək naməlum "X xəstəliyi" ilə bağlı ÜST-nin son xəbərdarlıqlarına nəzər salın. Səhiyyə sistemləri qarşıda duran çoxsaylı çağırışlara necə hazır ola bilər?

Nəticədə ÜST-ün internetdə yanlış məzmun yayan vətəndaşları cəzalandırmaq və onlara nəzarət etmək üçün məsuliyyət daşıyacaq polis qüvvəsinə ehtiyacı olduğu qərara alınıb.

"Xəstəlik X" adlı sessiyada ÜST-nin direktoru Tedros Adhanom Ghebreyesus bildirib ki, "Xəstəliyə daha yaxşı hazırlaşmaq" və "Xəstəliyi anlamaq" üçün bütün dünya liderləri ÜST-ə hüquqi cəhətdən məcburi olan "Pandemiya Sazişi" ilə razılaşmalıdırlar. Bu, qlobalistlərə suveren dövlətlər üzərində görünməmiş nəzarət, onlara söz azadlığını qadağan etməyə və vətəndaşları onlayn olaraq "dezinformasiya" yaydıqlarına görə qondarma ittihamla həbs etməyə imkan verir.

•Bütün bunların nəticəsində şəxsi CO2 emissiyalarının ölçülməsi texnologiyası yaranacaqmıs.

"Yaşıl gündəm" çərçivəsində digər əsas prinsip, bütün ciddiliklə, karbon izi izləyicisindən istifadə edən insanlara daha çox rəqəmsal nəzarət əlavə etməyi təklif edir. Platformalar biləcəklər: "səyahət etmək üçün hara uçursunuz, necə səyahət edirsiniz, hansı

NaturalNews.com
Total Psyop: American Psychological
Association seeks federal funding to fight
"misinformation" online (in other words, to
commit more censorship) -...
The American Psychological Association
(APA) is expanding efforts that it launched
in 2021 to combat what it considers to be
"misinformation" and is seeking additional
government funding to aid in its quest.
During the COVID-19 pandemic, the APA...

yeməkləri yeyirsiniz, platformalarda nə alırsınız və nə qədər pul xərcləyirsiniz".

Bəşəriyyətə qlobal nəzarət alətinin yaradılmasını əsaslandırmaq üçün "yaşıl gündəm", yeni viruslar və qlobal istiləşmə ilə beyni yuyulur. Və bu, məqsədi "demokratiya" adlandırdıqları totalitar rejim qurmaq olan qlobalistlərin proqramının yalnız kiçik bir hissəsidir.

@ZeRada 23/01/2024

Azernews.az xarici KİV-ə istinadən xəbər verir ki, Rokfeller və Bill Qeyts "Merkuri" layihəsinin alimlərindən insanların niyə peyvənddən imtina etdiklərini öyrənmələrini istəyir. Layihənin məqsədi Covid-19-la müqayisədə peyvənd nisbətini artırmaq və dünyanın 17 ölkəsində ictimai səhiyyədə "yanlış məlumatlarla" mübarizə aparmaqdır.

Rokfeller "ictimai sağlamlıq dezinformasiyasının yaratdığı artan qlobal təhlükə ilə mübarizə" aparan 12 komandaya 25 milyon dollar bağışlayacaq.

Məqalədə deyilir ki, 2021-ci ilin payızında Sosial Elmlər Tədqiqat Surası peyvəndlərə və dana saq lam informasiya mühitinə tələbatı artırmaq üçün səmərəli və miqyaslı həllər tapmaq üçün sosial və davranışçı alimləri səfərbər edərək Merkuri Layihəsini işə salıb. Rokfeller Fondu, Robert Vud Conson Fondu, Alfred P. Sloan Fondu, Craig Newmark Philanthropies və Milli Elm Fondu tərəfindən maliyyələşdirilən 25 milyon ABŞ dolları ilə "Merkuri" layihə qrupları kontekstdə fərqli olan 17 ölkədə müdaxilələr portfelini qiymətləndirir.

"Biz Bill və Melinda Qeyts Fondu tərəfindən maliyyələşdirilən təkliflər üçün yeni çağırışı elan etməkdən məmnunuq. "Merkuri" layihəsi indi Afrika ölkələrində

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığının artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

uşaq peyvəndləri, HPV, poliomielit, qızılca və Covid-19 daxil olmaqla, milli prioritetlərə uyğun gələn peyvəndlərə tələbatın artırılmasına yönəlmiş onlayn və ya oflayn müdaxilələrin təsirini qiymətləndirməyi təklif edir.

> @ AzerNewsAz 17/02/2024

Davisda "Xəstəlik X" təqdi-

Yanvarın 17-də qlobalist terrorçu Qebreyesusun rəhbərlik etdiyi psixopatların toplantısı Davosda Dünya İqtisadi Forumunda "X xəstəliyinə hazırlıq" mövzusunda görüş planlaşdırır!

"Gələcək illərdə başlaya və 50 milyondan çox insanı öldürə biləcək naməlum "X xəstəliyi" ilə bağlı ÜST-ün son xəbərdarlıqlarına nəzər salın. Səhiyyə sistemləri qarşıda duran çoxsaylı çağırışlara necə hazır ola bilər?

Baily Mail MORE STORIES Q

REVEALED: US is collaborating with Chinese scientists to make bird flu strains more infectious and deadly as part of \$1m project - despite fears similar tests unleashed Covid

By Alexa Lardieri U.S. Deputy Health Editor Dailymail.Com 23:35 15 Feb 2024, updated 19:43 16 Feb 2024

Sadəcə bu cəfəngiyyatı oxuyun!

Beləliklə, ehtimal ki, gizli bir vürus var. O, bizim üçün tanınmazdır, amma o, çox təhlükəlidir! İş o yerə çatıb ki, Bill Qeytsin verdiyi maaşla işləyən ÜST alimləri artıq hesablayıblar ki, bizə məlum olmayan və yalnız fərziyyə olaraq mövcud olan xəstəlik 2020-ci ildəki pandemiyadan 20 dəfə çox insanı öldürəcək. Ona görə də təcili olaraq buna hazırlaşmalıymışıq.!

Aydındır ki, bu, qlobal planın bir parçasıdır. Bəs niyə bu qədər axmaqdır? Gələcək qənaətləri artıq səsləndirə bilərik: bizə çox, çox pul lazımdır!

. pur iazimum: .@Ten NaPleten 15/01/2024

Pfizer və Moderna peyvəndlərini COVID-19-dan 6 ay əvvəl hazırlamışdılar

Fransanın "Stategica" nəşri yazır ki, bunu ABŞ məhkəməsinin tələbi ilə məxfilikdən çıxarılan əczaçılıq şirkətlərinin daxili sənədləri təsdiqləyir. Pfizer və Moderna 2019-cu ilin may ayında vaksinlər hazırlamağa başladılar, baxmayaraq ki, ilk koronavirus infeksiyası Çinin Uhan şəhərində noyabrın 17-də bildirildi. Pandemiyaya altı ay əvvəldən hazırlaşmış olan şir-

kətlər əvvəlcədən 100 min doza istehsal etmişdi.

Nəşr hər şeyin arxasında Milli Allergiya və Yoluxucu Xəstəliklər İnstitutunun keçmiş direktoru və Ağ Evin keçmiş tibb müşaviri Dr. Entoni Faucinin dayandığını irəli sürür. Koronavirusun funksionallığını artırmaq üçün araşdırmalara gizli sponsorluq edən o idi.

24/04/2024

ABŞ 1 milyon dollarlıq layihə çərçivəsində quş qripinin ştammlarını daha yoluxucu və ölümcül etmək üçün Çin alimləri ilə əməkdaşlıq edir, baxmayaraq ki, bu cür testlərin yeni Covid-in yaranmasına səbəb olacağı qorxusu var.

"Deyli Meyl" 19/05/2024

Kanadanın Baş naziri Castin Trudo, COVID-19-dan daha pis ola biləcəyini söylədiyi yeni bir pandemiya barədə xəbərdarlıq etdi.

O, pandemiyanın bank, benzin və ərzaq təchizatında ciddi axsamalara səbəb olacağını güman edir. Üç aydan doqquz aya qədər fasilələrlə bir neçə dalğada inkişaf etməsi gözlənilir. Kanada hökuməti artıq müəssisələrə bu cür şoklara hazırlaşmaq üçün təlimat verib. Hökumət vurğulayır ki, yeni pandemiyanın adətən mövsümi qripdən təsirlənməyən yaş qrupları arasında daha çox xəstəliyə və ölümə səbəb ola bilər.

15.08.2024

"Böyük müharibədən qaçsaq belə... Başqa bir pandemiya olacaq" – deyə Bill Qeyts sentyabrda CNBC-yə bildirib. Artıq bunu heç gizlətmirlər də.

Keçən ilin son 2-3 ayında artıq bir sıra insanlarda məlum olmayan virus narahatlıq yaradıb. Əlamətləri Coviddə olduğu kimidir. 2-3 həftə heç bir vasitə ilə sağalmır. Sosial şəbəkələrdəki müzakirələrdə artıq on minlərlə adam bu xəstəliklə mübarizə apardığını yazır.

Dünyadan son xəbərlərdə isə, virusun sürətlə müxtəlif ölkələrdə yayıldığı haqda narahatedici xəbərlər gəlməkdədir. Hər bir halda insanlarımız immunitetlərini güclü saxlamağa çalışmalı, gigiyenaya ciddi fikir verməli, qapalı məkanlarda sıx ünsiyyətlə olmaqdan çəkinməlidir. Qlobal ekranda növbəti plandemiyanın 2-ci seriyasının jurnalı nümayiş etdirilir, "kino" başlayanadək hazırlıqlı olmalıyıq. Lakin qorxmaq lazım deyil. Qlobal quldurların növbəti oyunu da baş tutmayacaq. Sadəcə, diqqətli olmalı, panikaya düşməməli və özümüzü qorumalıyıq. Qlobal demonların bəşəriyyətə qarşı elan olunmamış müharibəsi gedir. Keçən dəfəki planları uğurlu olmadı və məqsədlərinə çata bilmədilər. Bu dəfə də qələbə bəşəriyyətin olacaq.

Elçin Bayramlı

"Valideynlər övladlarını daha da yükləyir, bu da..."

"Bizdə valideynlər çox vaxt gənckən müəyyən səbəblərdən əldə edə bilmədiyi, onların da öz valideynlərinin nəyəsə icazə vermədiyi, qarşılarını hər hansı bir nüasnan kəsdiyindən onlar da öz uşaqlarının üzərinə düşürlər. Valideynlərin çoxu özünün əldə edə bilmədikləri arzularını uşaqlarından umurlar.

Yəni övladının nələrəsə çatacaq qabiliyyətini nəzərə almayıb onları daha da yükləyirlər. Bir sözlə uşağın bacarıq qabiliyyətini nəzərə almadan, mükəmməliyyətçilik perfeksanizm nüasından yanaşaraq uşaqları müxtəlif uğurlara səsləyirlər". Bu sözləri ailə və uşaq psixoloqu, təlimçi Aynur İsmayılova SİA-ya açıqlamasında deyib.

Psixoloq həmçinin qeyd edib ki, hər bir gəncin beynində hər zaman yarımçıqlıq, yəni mən filan şeyə çata bilmədim, mütləq şəkildə çatmalıyam deyib onu ehtiyacı olduolmadı hər şeyə çatmaq təzyiqini özündə formalaşdırır: "Bu da onda özü hiss etmədən nevroz xəstələyinə səbəb olur, daha çox aqressiv olmağa başlayır, ətrafına və özünə

MÜNASİBƏT

zərər verir. Amma valideynlər uşaqlarının erkən yaşlarda bacarıqlarını kəşf edib, bu bacarığın onda nə qədər mükəmməl olduğuna inandırsalar, sənin bacarığın başqasında yoxdu, bununla qabağa gedə bilərsən mexanizminə inandırsalar gələcəkdə də həmin uşaq bir gənc kimi özünü hər şeyə çatmaq təzyiqi fikrindən geri atar. Yəni öz işi ilə istədiyi və sevdiyi şəkildə məşğul olub daha çox xoşbəxt ola bilər, aqressiv olmaq yerinə insanları sevindirməyə, onlara xeyir verməyə çalışar".

Xeyrənsə Piriyeva

"Barselona" "Real"ı əzdi, Superkubokun qalibi oldu!

Futbol üzrə İspaniya Superkubokunun qalibi bəlli olub. Həlledici oyunda Madrid "Real"ı və "Barselona" komandaları qarşılaşıb. Səudiyyə Ərəbistanının Ciddə şəhərində keçirilən görüş Kataloniya təmsilçisinin 5:2 hesablı qələbəsi ilə yekunlaşıb. Bununla da "Barselona" tarixində 15-ci dəfə İspaniya Superkubokun qalibi olub.

"SƏS" qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ

ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR

AŞAĞIDAKI YAYIM

ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ

SAXLAYA BİLƏRLƏR

- 1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi 0125984955, 0552004544
- 2. Azərmətbuat Yayım MMC 0124411991, 0124404694
- 3. Səma Mətbuat Yayım 0125940252, 0503336969
- 4. Pressainform MMC 0125115191, 0504560835, 0553156002
- 5. Qaya Mətbuat yayım 0125667780, 0502352343
- 6. Qasid Mətbuat Yayım 0124931406, 0124938343
- 7. F.Ş.Ruhid Hüseynov 0124349301, 0505357898
- 8. Ziya LTD 0124977696, 0503067744

<u>1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN</u> <u>6 aylıq 79.20 AZN</u> 1 illik 158.40 AZN ABUNƏÇİLƏRİMİZİN XİDMƏTİNDƏYİK Müraciət, şikayət, yazı, təbrik və başsağlıqlarınızı dərc etməyə hazırıq!

Ərinin qətlinə görə tutulmuşdu, sərbəst buraxıldı...

alyan rayonunun Yeni Uluxanlı kəndində ərini qətlə yetirməkdə şübhəli bilinən 39 yaşlı Mətanət Hüseynova sərbəst buraxılıb. SİA xəbər verir ki, ötən il dekabrın 18-də itkin düşmüş Salyan rayon sakini, 1984-cü il təvəllüdlü Röyal Hüseynovun qəsdən öldürülməsi ilə bağlı başqa şəxs saxlanılıb.

Qeyd edək ki, polis və prokurorluğun birgə fəaliyyəti nəticəsində ötən ilin dekabrın 18-də itkin düşmüş Salyan rayon sakini, 1984-cü il təvəllüdlü Röyal Hüseynovun qəsdən öldürüldüyü müəyyən edilib. 1986-cı il təvəllüdlü Mətanət Hüseynovanın Salyan rayonunun Yeni Uluxanlı kəndində işlədikləri fermada aralarında yaranmış mübahisə zamanı əri Röyal Hüseynova ov tüfəngi ilə atəş açaraq qəsdən öldürməsi, növbəti gün cinayət hadisəsini gizlətmək üçün meyiti hissələrə bölərək kənd ərazisindəki kollektora atmasına əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Faktla bağlı Salyan Rayo

Prokurorluğunda Cinayət Məcəlləsinin 120.1-ci (qəsdən adamöldürmə) maddəsilə cinayət işi başlanılıb, Mətanət Hüseynova polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq istintaqa təhvil verilmiş və prokurorluq tərəfindən şübhəli şəxs qismində tutulmuşdu. Mətanət Hüseynova Nəftçala Rayon Xəstəxanasının cərrahı, bölgədə tanınmış həkim Fədail Salmanovun qızıdır, iki yeniyetmə övladı var.

Sumqayıtda DƏHŞƏT - bir ailənin 5 üzvü dəm qazından zəhərləndi!

Dəm qazı daha bir faciəyə səbəb oldu. Sumqayıtda bir ailənin 5 üzvü dəm qazından zəhərlənib. Hadisə şəhərin 18-ci məhəlləsində qeydə alınıb. Belə ki, 1981-ci il təvəllüdlü

İlqar Adil oğlu Süleymanov, həyat yoldaşı 1986-cı il təvəllüdlü Könül Zakir qızı Süleymanova, övladları; 2006-cı il təvəllüdlü Yetər İlqar qızı Süleymanova, 2007-ci il təvəllüdlü Turanə İlqar qızı Süleymanova və 2008-ci il təvəllüdlü Ülvi İlqar oğlu Süleymanov yaşadıqları evdə dəm qazından zəhərləniblər.

Zərərçəkənlər xəstəxanaya çatdırılıb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

BAŞSAĞLIĞI

Dərin hüznlə bildiririk ki, Bank BTB-nin kollektivində böyük itki baş verib. Audit Komitəsinin üzvü, dəyərli həmkarımız Rövşən Abdullayev vəfat etmişdir. Bununla əlaqədar ailəsinə başsağlığı verir, əziz xatirəsini ehtiramla yad edirik.

Allah rəhmət eləsin!

Baş redaktor: Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:
Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyli
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə:№ 022492 http://www.ses-news.az http://www.sesqazeti.az E-mail: ses@sia.az

"ƏLİNCƏ" AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ
CƏMİYYƏTİNİN ORQANI.
QƏZET 1991-Cİ İL
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR
Tel: 598-33-90
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və bazar ertəsindən başqa hər gün nəsr olunur

Tiraj: 2700